

NAJZNAČAJNIJI NALAZI IZ OBLASTI JAVNIH NABAVKI U IZVJEŠTAJIMA O FINANSIJSKOJ REVIZIJI ZA 2023. GODINU

„Neuspjeh je uspjeh ako iz njega izvučemo pouku“

II DIO

Sarajevo, oktobar 2024. godina

**NAJZNAČAJNIJI NALAZI IZ OBLASTI JAVNIH NABAVKI
U IZVJEŠTAJIMA O FINANSIJSKOJ REVIZIJI ZA 2023. GODINU**

Broj: 05-04-4-3228/24

Sarajevo, oktobar 2024. godine

SADRŽAJ

1. UVOD	3
1.1. Javne nabavke u BiH	4
1.2. Indikatori korupcije u javnim nabavkama	4
1.3. Uloga Ureda za reviziju u borbi protiv korupcije	6
2. NAJZNAČAJNIJI NALAZI IZ OBLASTI JAVNIH NABAVKI U IZVJEŠTAJIMA O FINANSIJSKOJ REVIZIJI ZA 2023. GODINU	8
2.1. Udio kvalifikacija za javne nabavke u izvještajima za 2023. godinu	8
2.2. Najčešće neusklađenosti sa Zakonom o javnim nabavkama	9
2.3. Usporedni pokazatelji za 2023. i 2022. godinu	11
2.4. Pregled subjekata kojima su javne nabavke u osnovi za mišljenje o usklađenosti u izvještajima o finansijskoj reviziji za 2023. godinu	12
3. ZAKLJUČAK	41
4. PRILOZI	42
Prilog 1. Usporedni pregled kvalifikovanih nepravilnosti u javnim nabavkama za 2022. i 2023. godinu	42
Prilog 2. Lista podzakonskih akata usvojenih na osnovu Zakona o javnim nabavkama („Službeni glasnik BiH“, broj 39/14, 59/22 i 50/24)	43

1. UVOD

„Najvažniji nalazi iz oblasti javnih nabavki u izvještajima o finansijskoj reviziji za 2023. godinu“ druga je po redu publikacija Ureda za reviziju institucija u FBiH¹ ove vrste, fokusirana na nalaze iz oblasti javnih nabavki. Sačinjena je nakon što je prošlogodišnja publikacija naišla na pozitivne reakcije javnosti.

Potreba za kreiranjem ove publikacije leži u činjenici da je u području javnih nabavki prisutan visok rizik od prevare i korupcije, što zahtijeva posebnu pažnju revizije. Institucije u FBiH kroz sistem javnih nabavki svake godine utroše milijarde javnih sredstava, te je neophodno osigurati veću transparentnost informacija o nepravilnostima u ovom segmentu djelovanja javnog sektora. Na ovaj način Ured za reviziju nastoji maksimizirati efekte obavljenih revizija i podići svijest javnosti o nepravilnostima u radu javnog sektora, što je u skladu sa Strategijom razvoja 2021–2025. i Komunikacijskom strategijom 2023–2025, te INTOSAI-jevim Principom 12 – Vrijednosti i koristi vrhovnih revizijskih institucija.

U publikaciji su prezentovane **63 kvalifikacije** za javne nabavke utvrđene u toku provođenja **107 finansijskih revizija** za 2023. godinu. Dat je i pregled **147 preporuka** koje je Ured za reviziju uputio revidiranim subjektima kako bi otklonili utvrđene nedostatke i osigurali da se javne nabavke provode u skladu sa Zakonom o javnim nabavkama i podzakonskim aktima.

Rezultati analiza pokazali su da se nepravilnosti u javnim nabavkama najčešće pojavljuju kod institucija kantona, općina i gradova i preduzeća u većinskom državnom vlasništvu. Najznačajniji nalazi odnose se na nabavku roba, usluga i radova bez primjene Zakona o javnim nabavkama, narušavanje principa jednakog tretmana i nediskriminacije, primjenu neodgovarajućeg postupka javne nabavke i dr.

Imajući u vidu da se konstatovane nepravilnosti smatraju indikatorima korupcije u ovoj oblasti, i da ukazuju na to da se ne poštuju opći principi javnih nabavki, kao što su transparentnost i efikasnost korištenja javnih sredstava, evidentna je potreba za promptnim djelovanjem revidiranih subjekata. Prije svega, neophodno je unaprijediti planiranje i provođenje postupaka javnih nabavki, te poboljšati praćenje realizacije ugovora o javnoj nabavci kako bi se osigurao integritet procesa javnih nabavki i zaštitio javni interes.

Prema GUID-u 5270,² jedan od najvažnijih aspekata uloge vrhovnih revizijskih institucija u borbi protiv korupcije je rad na jačanju javnih institucija, koje su elementi nacionalnog sistema integriteta. Javne institucije, u okviru svojih zakonskih ovlasti, podržavaju ovaj nacionalni sistem integriteta onako kako stubovi podržavaju krov kuće. Dobro upravljanje u takvom sistemu temelji se na integritetu, transparentnosti i odgovornosti. Revizorske institucije trebaju ocijeniti interne kontrole (važna linija odbrane u sprečavanju nezakonitih radnji) i dati preporuke za jačanje svake identifikovane slabosti.

Stoga Ured za reviziju, kao vrhovna revizijska institucija, predstavlja važan dio ciklusa odgovornosti i ima zadatak da ispituje način na koji odgovorne institucije koriste javne resurse. Velika važnost pridaje se preventivnoj i informativnoj ulozi Ureda, gdje se blagovremenim i javnim objavljivanjem revizijskih nalaza podiže svijest javnosti o nezakonitostima i nepravilnostima u radu javnog sektora. Time se unapređuje sistem prevencije korupcije i jača finansijsko upravljanje i kontrola. Na ovaj način Ured za reviziju nastoji ukazati na to da je potrebno sinhronizovano djelovanje svih institucija u lancu odgovornosti kako bi se osigurala vladavina zakona.

¹ U daljnjem tekstu: Ured za reviziju

² INTOSAI Smjernice za reviziju prevencije korupcije

1.1. Javne nabavke u BiH

Sistem javnih nabavki u BiH gradi se od 2004. godine usvajanjem prvog državnog Zakona o javnim nabavkama.³ Važeći regulatorni okvir uspostavljen je Zakonom o javnim nabavkama (ZJN),⁴ a izgrađen je i još se uvijek gradi kroz proces usklađivanja sistema javnih nabavki BiH sa propisima, odnosno direktivama Evropske unije.⁵

ZJN je u nekoliko navrata mijenjan, a posljednjim izmjenama iz 2024. godine⁶ nastojala se unaprijediti efikasnost sistema nabavki i smanjiti zloupotreba pravne zaštite. Praksa je pokazala da su „profesionalne žalbe“ izjavljene na tendersku dokumentaciju često neopravdano odugovlačile postupke javnih nabavki i izazivale negativne posljedice za ugovorne organe, kao i korisnike roba i usluga, poput nedostatka lijekova i medicinske opreme, odlaganja izgradnje infrastrukturnih objekata i sl.

Izmjenama i dopunama ZJN-a iz 2024. godine, između ostalog, povećane su naknade za pokretanje žalbenog postupka i uvedena je obaveza njihovog plaćanja sa izjavljivanjem žalbe, što ranije nije bio slučaj. Na ovaj način nastoji se smanjiti broj žalbi izjavljenih od ponuđača koji nemaju stvarnu namjeru (a najčešće ni mogućnost) da učestvuju u postupku nabavke.

Pored Zakona o javnim nabavkama, regulatorni okvir javnih nabavki u BiH čini niz podzakonskih akata koje su na osnovu ZJN-a usvojili Vijeće ministara BiH i Agencija za javne nabavke BiH. Osim procesa formalnog usklađivanja sa propisima Evropske unije, sistem javnih nabavki je i predmetom reforme u segmentu unapređenja fiskalne transparentnosti i odgovornosti. Na nivou principa, ZJN-om se uređuju pitanja zasnovana na načelima nediskriminacije, transparentnosti, jednakog tretmana i otvorene konkurencije. ZJN i podzakonski akti (prilog) u okviru ZJN-a uređuju pitanja transparentnosti postupaka kroz procese planiranja nabavki i dodjele ugovora, adekvatno oglašavanje, jednak kvalitet i dostupnost informacija za zainteresirane ponuđače, zabranu diskriminacije, adekvatan nivo online pristupa, minimum kriterija za ocjenu ponuda i dodjelu ugovora, javno otvaranje ponuda i dr.

Javne nabavke su jedna od javnih djelatnosti koja je najpodložnija malverzacijama, prevarama i korupciji. S obzirom na to da se za javne nabavke izdvaja značajan dio novca poreznih obveznika, od javnih institucija se očekuje da ih provode transparentno i efikasno kako bi se osigurala usklađenost sa Zakonom o javnim nabavkama i odgovarajuća vrijednost za novac.

1.2. Indikatori korupcije u javnim nabavkama

Javne nabavke se sve više smatraju ključnim područjem koje nosi veliku odgovornost prema javnosti u načinu na koji se upravlja javnim sredstvima.

Prema OECD-u, rizici za narušavanje integriteta javnih nabavki, koji otvaraju prostor za pojavu korupcije, prisutni su u svim fazama nabavke.

U nastavku je data mapa rizika i indikatori korupcije koje je razvio OECD.⁷

³ „Službeni glasnik BiH“, broj 9/04, 19/05, 52/05, 8/06, 24/06, 70/06, 12/09, 60/10 i 87/13

⁴ „Službeni glasnik BiH“, broj 39/14, 59/22 i 50/24

⁵ „Direktiva 2014/24 EU“

⁶ Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o javnim nabavkama („Službeni glasnik BiH“, broj 50/24)

⁷ OECD Principles for Integrity in Public Procurement, OECD, 2009.

RIZIK	• INDIKATOR KORUPCIJE
Netransparentnost u fazi pripreme javne nabavke	<ul style="list-style-type: none"> • Plan nabavki ne postoji/nije objavljen • Plan nabavki ne sadrži zakonom propisane elemente • Tenderska dokumentacija nije dostupna • Tenderska dokumentacija ne sadrži dovoljne i suvise informacije za pripremu ponuda
Nedovoljna/neadekvatna analiza potreba i izrada plana nabavki	<ul style="list-style-type: none"> • Plan nabavki nije usklađen sa drugim dokumentima (budžet, plan rada, plan kapitalnih investicija i dr.) • Potrebe i procjene vrijednosti su prepisane iz prethodnih planova nabavki • Potrebe za nabavkama su neadekvatno procijenjene sa stanovišta svrsishodnosti • Neprimjereno je procijenjena vrijednost nabavki • Česte su izmjene plana nabavki
Favoriziranje/diskriminacija ponuđača	<ul style="list-style-type: none"> • Skrojene su tehnički i/ili finansijski uslovi na strani ponuđača • Skrojene su tehničke i druge karakteristike predmeta nabavke • Potkriteriji za ocjenu ponuda kod kriterija ekonomski najpovoljnije ponude odnose se na nefinansijske aspekte (npr. rokove isporuke i/ili plaćanja i dr.) • Tehnički i/ili finansijski uslovi, odnosno tehničke i druge karakteristike predmeta nabavke nemaju veze sa svrhom nabavke, nejasne su i sl. • Nerealno su visoki zahtjevi u pogledu garancija, obezbjeđenja i dr.
Neadekvatan izbor procedure	<ul style="list-style-type: none"> • Vršiti se dijeljenje predmeta nabavke s ciljem izbjegavanja transparentnije procedure • Koriste se specifični postupci (npr. pregovarački postupak bez objave obavještenja) • Ne postoji obrazloženje/opravljanje za upotrebu manje transparentnih postupaka, ili je nedovoljno/nejasno • Suvise su kratki rokovi za pripremu/dostavu ponuda • Vršiti se produženje postojećih ugovora o nabavkama
Netransparentnost u fazi provođenja javne nabavke	<ul style="list-style-type: none"> • Ne objavljuje se javni poziv i tenderska dokumentacija • Javna nabavka nije predviđena planom • Pojašnjenja/specifikacije ili odgovori na upite u vezi s tenderskom dokumentacijom nisu blagovremeno ili uopće dati
Ograničavanje konkurencije	<ul style="list-style-type: none"> • Mali je broj pristiglih ponuda ili ponuda koje ispunjavaju tehničke i druge uslove u pogledu ponuđača i/ili ponuda
Izigravanje konkurencije	<ul style="list-style-type: none"> • Neprirодно su visoke cijene u ponudama • Angažuju se neuspješni ponuđači kao podugovarači • Vršiti se rotacija uspješnih ponuđača u raznim nabavkama • Velika je ili minimalna razlika u ponudama • Velika je sličnost ponuda po pitanju stila, tehnike i dr. (ukazuje na to da je ponude izradio jedan ponuđač)
Privid konkurencije	<ul style="list-style-type: none"> • Ponuđači su povezani (najčešće kroz vlasničke udjele) • Svi ponuđači su koncesionari jednog proizvođača predmeta nabavke
Sukob interesa u fazi evaluacije ponuda i dodjele ugovora	<ul style="list-style-type: none"> • Ne postoji izjava o sukobu interesa članova komisije • Postoje medijski i drugi izvještaji i indicije o eventualnom sukobu interesa člana/članova komisije • Postoje medijski i drugi izvještaji i indicije o eventualnom sukobu interesa odgovornog lica, članova komisija za nabavke i sl.
Netransparentnost implementacije ugovora	<ul style="list-style-type: none"> • Ne postoje podaci o implementaciji dodijeljenog ugovora, niti informacije za javnost • Ne objavljuju se izmjene/aneksi ugovora o javnoj nabavci
Zloupotrebe pri izvršenju ugovora	<ul style="list-style-type: none"> • Vršiti se izmjene ugovora/aneksi koji se odnose na povećanje ugovorene cijene, izmjenu rokova, umanjenje kvaliteta/količine, zamjenu robe i izmjene drugih elemenata ugovora • Plaća se cijena viša od ugovorene, prihvataju se manje količine ili kvalitet predmeta nabavke, produžavaju se rokovi isporuke i sl. • Vršiti se isplata neuobičajeno visokih procenata ugovorene cijene avansno
Nedostatak kontrole pri implementaciji ugovora	<ul style="list-style-type: none"> • Kasni se s isporukom predmeta nabavke • Kasni se s plaćanjima • Ne postoji formaliziran sistem interne kontrole i praćenja implementacije ugovora • Ne postoje potpisane/parafirane primopredaje, otpremnice, narudžbenice, dnevnic i druga implementacijska dokumentacija

Kako bi se korupcija u javnim nabavkama efikasno prevenirala, OECD ističe da je neophodno osigurati integritet u cijelom procesu javne nabavke, od procjene potreba do upravljanja ugovorima i plaćanja.

Četiri principa ključna za integritet u nabavci su:

Transparentnost

- 1) Obezbijediti adekvatan stepen transparentnosti tokom cijelog postupka javne nabavke u cilju promocije jednakog tretmana i nediskriminacije potencijalnih ponuđača
- 2) Maksimizirati transparentnost u okviru otvorenog postupka i preduzeti preventivne mjere s ciljem unapređenja integriteta u slučajevima koji ne potpadaju pod otvoreni postupak

Dobro upravljanje

- 3) Obezbijediti da se javna sredstva koriste za javne nabavke u skladu sa svojom namjenom/svrhom
- 4) Obezbijediti da službenici zaduženi za javne nabavke imaju visok stepen znanja, vještina i integriteta

Sprečavanje zloupotreba, usklađenost sa zakonom i monitoring

- 5) Obezbijediti adekvatne mehanizme za prevenciju rizika u vezi sa integritetom javnih nabavki
- 6) Ohrabriti blisku saradnju između vlasti i privatnog sektora s ciljem osiguranja visokih standarda integriteta, naročito u vezi sa ugovaranjem poslova
- 7) Obezbijediti specifične mehanizme za monitoring javnih nabavki te uočavanje zloupotreba i konsekvantnu primjenu sankcija

Uspostavljanje odgovornosti i kontrole

- 8) Uspostaviti jasan lanac odgovornosti, sa efektivnim kontrolnim mehanizmima
- 9) Rješavati žalbe potencijalnih dobavljača na pošten i ažuran način
- 10) Osnažiti organizacije civilnog društva, medije i širu javnost za veći fokus na javne nabavke

Izvor: OECD Principles for Integrity in Public Procurement, OECD, 2009.

1.3. Uloga Ureda za reviziju u borbi protiv korupcije

Ured za reviziju ima prvenstveno preventivnu ulogu u borbi protiv korupcije, koja se realizuje putem provođenja revizija i javnog i blagovremenog izvještavanja o njima, u skladu s odredbama Zakona o reviziji institucija u FBiH. Jedan od najvažnijih aspekata uloge VRI u borbi protiv korupcije je rad na jačanju javnih institucija, koje su elementi nacionalnog sistema integriteta. Javne nabavke su jedna od javnih djelatnosti koja je najsklonija malverzacijama, prevarama i korupciji, s obzirom na veliki iznos javnih sredstava koji se na godišnjem nivou utroši kroz postupke javnih nabavki, kao i na potencijalni sukob interesa.

Profesionalni standardi i smjernice koje donosi **Međunarodna organizacija vrhovnih revizijskih institucija (INTOSAI)** od suštinskog su značaja za kredibilitet, kvalitet i profesionalizam revizije javnog sektora.

ISSAI 100 – Osnovni principi revizije javnog sektora, između ostalog, definiše svrhu i autoritet ISSAI-ja i okvir za reviziju javnog sektora.

ISSAI 300 – Principi revizije učinka i ISSAI 400 – Principi revizije usklađenosti se nadograđuju i dalje razvijaju fundamentalne principe ISSAI 100 kako bi odgovarali specifičnom kontekstu revizije učinka i usklađenosti. Smjernice imaju za cilj da pomognu revizoru u razumijevanju specifičnog predmeta javne nabavke i u primjeni relevantnih ISSAI-ja u tom kontekstu.

GUID 5270 – Smjernicama za prevenciju korupcije Međunarodna organizacija vrhovnih revizijskih institucija prepoznala je važnost uloge koju VRI imaju, te pomaže revizorima u pripremi i provođenju revizije antikorupcijskih politika i procedura javnih institucija u okviru njihove nadležnosti. Smjernice obuhvataju ključne strukture za borbu protiv korupcije i postupke koji se mogu naći u javnim institucijama/organizacijama. Također, opisuju uspostavljanje struktura za borbu protiv korupcije, pristupe za procjenu i analizu rizika i proces praćenja. Glavni naglasak je stavljen na mjere efikasne organizacije za borbu protiv korupcije, kao što je razgraničenje dužnosti, rotacija poslova, uloga interne kontrole, ljudski resursi, uključujući podizanje svijesti, i obuka zaposlenih. Kako je korupcija uobičajena pojava u različitim društvima, bez obzira na njihov oblik vlasti, borba protiv korupcije zahtijeva sveobuhvatnu predanost institucija svake zemlje u cilju izgradnje kulture javne etike, uz aktivno učešće građana u cjelini.

Uzimajući u obzir da je mnogo bolje spriječiti nego otkrivati korupciju, borba VRI protiv korupcije treba biti višeslojna. Ona uključuje, ali nije ograničena na:⁸

- ❖ uključivanje pitanja korupcije i prestupa u rutinski rad revizije VRI;
- ❖ podizanje javne svijesti o korupciji i drugim prestupima blagovremenim i javnim objavljivanjem nalaza revizije VRI;
- ❖ unapređenje metoda i alata za borbu protiv korupcije i drugih vrsta nezakonitih radnji;
- ❖ obezbjeđivanje sredstava za zviždače da prijave slučajeve nezakonitih radnji;
- ❖ saradnju sa drugim institucijama u borbi protiv korupcije.

Pored ovih, važne su i INTOSAI-jeve **Smjernice za reviziju javnih nabavki (GUID 5280)** koje pomažu revizorima tokom planiranja i obavljanja revizije procesa javnih nabavki.

Revidirajući procese javnih nabavki Ured za reviziju iz godine u godinu konstatuje nepravilnosti koje se smatraju indikatorima korupcije u ovoj oblasti, te daje preporuke za njihovo otklanjanje. Nepravilnosti uočava u svim fazama nabavke, od planiranja i provođenja postupka do realizacije ugovora. O nalazima blagovremeno izvještava revidirane subjekte, Parlament FBiH, Vladu i predsjednika FBiH, a svi izvještaji o reviziji objavljuju se na internet-stranici.

U narednom poglavlju prezentiraju se nalazi iz oblasti javnih nabavki utvrđeni u finansijskim revizijama za 2023. godinu.

⁸ GUID 5270 – Smjernice za reviziju prevencije korupcije

2. NAJZNAČAJNIJI NALAZI IZ OBLASTI JAVNIH NABAVKI U IZVJEŠTAJIMA O FINANSIJSKOJ REVIZIJI ZA 2023. GODINU

2.1. Udio kvalifikacija za javne nabavke u izvještajima za 2023. godinu

U skladu s Planom revizije za 2023/2024. godinu, izvršeno je **107 finansijskih revizija**. Nedostaci utvrđeni u procesima javnih nabavki bili su osnova za kvalifikaciju revizorskog mišljenja u **63 (ili 58,9%)** obavljenih revizija.

Neusklađenosti sa Zakonom o javnim nabavkama koje su uticale na kvalifikaciju revizorskog mišljenja konstatovane su najviše kod kantona, kantonalnih budžetskih korisnika i jedinica lokalne samouprave (35%). Slijede ih preduzeća u većinskom državnom vlasništvu (33%), te zavodi, fondovi i agencije (21%). Nepravilnosti u javnim nabavkama su u najmanjoj mjeri uticale na kvalifikaciju revizorskog mišljenja kod institucija FBiH (11%).

Učestalost i značajnost nepravilnosti u javnim nabavkama u određenim grupama revidiranih subjekata, poput kantona, kantonalnih budžetskih korisnika, općina, gradova, javnih preduzeća, zavoda, fondova i agencija, može se dovesti u vezu s nekoliko faktora. Visoke vrijednosti pojedinačnih nabavki (koje nerijetko podliježu i obavezi međunarodnog oglašavanja), kompleksni i tehnički zahtjevni predmeti nabavke, kao i nedostatak službenika za javne nabavke povećavaju učestalost grešaka u provedbi Zakona o javnim nabavkama. S druge strane, manja prisutnost grešaka u javnim nabavkama u institucijama FBiH vezana je za vrijednosno manje i jednostavnije nabavke (nabavke za redovno poslovanje institucija koje se ponavljaju svake godine), ali i kontinuiranu prisutnost Ureda za reviziju, budući da se ovi subjekti, shodno Zakonu o reviziji, revidiraju svake godine.

Svi revizorski izvještaji dostavljeni su revidiranim subjektima, Parlamentu FBiH, predsjedniku FBiH i Vladi FBiH, u skladu s članom 16. stav 1) Zakona o reviziji institucija u FBiH.⁹ Pored toga, Ured za reviziju dostavio je Agenciji za javne nabavke BiH pregled revidiranih subjekata kod kojih su utvrđene

⁹ „Službene novine FBiH“, broj 22/06

neusklađenosti sa Zakonom o javnim nabavkama kvalifikovane u mišljenju o usklađenosti u izvještajima o finansijskoj reviziji za 2023. godinu.

Kao i prethodnih godina, Izveštaji u kojima su uočena značajna kršenja zakona, u skladu s članom 19. Zakona o reviziji, dostavit će se nadležnim kantonalnim tužilaštvima na postupanje.

2.2. Najčešće neusklađenosti sa Zakonom o javnim nabavkama

Iako je sistem javnih nabavki u BiH uspostavljen prije dvije decenije, provedene finansijske revizije za 2023. godinu pokazale su da još uvijek postoje subjekti u javnom sektoru koji ne primjenjuju Zakon o javnim nabavkama, odnosno postupaju suprotno članu 6. Zakona. Ovo je najčešća, a ujedno i najznačajnija nepravilnost, koja je kvalifikovana u 25 revizija. Jedan revidirani subjekt je kompletne nabavke u 2023. godini u vrijednosti od 6.304.370 KM proveo bez primjene Zakona o javnim nabavkama.¹⁰ Kod ostalih subjekata izostala je primjena Zakona prilikom nabavki određenih roba, usluga i radova. Navedeno pokazuje da je netransparentno trošenje javnih sredstava u 2023. godini bilo uveliko prisutno u javnom sektoru FBiH, što je u suprotnosti s temeljnim principima transparentnosti i odgovornosti upravljanja javnim resursima.

Ugovori koji su predmet zakona

„Ugovorni organ dužan je da dodjeljuje ugovore o javnoj nabavci robe, usluga i radova primjenjujući postupke definisane ovim zakonom i podzakonskim aktima.“

Član 6. Zakona o javnim nabavkama

Pored ovoga, utvrđeno je da su revidirani subjekti tendersku dokumentaciju sačinjavali suprotno članu 53. Zakona o javnim nabavkama. Ove nepravilnosti kvalifikovane su u 14 revizija. Najčešće se radilo o tome da su tehničke specifikacije upućivale na tačno određenog proizvođača/marku/tip, čime se pogodovalo određenim ponuđačima. Također, tenderska dokumentacija nije uvijek sadržavala sve elemente propisane Zakonom, potrebne da ponuđači pripreme svoje ponude na stvarno konkurentskoj osnovi. Ovakvo postupanje revidiranih subjekata narušava jednak tretman i aktivnu konkurenciju među ponuđačima, što je u suprotnosti s općim principima javnih nabavki.

Odjeljak B. Tenderska dokumentacija – Neophodne informacije

„Ugovorni organ dužan je da pripremi tendersku dokumentaciju u skladu sa odredbama ovog zakona i podzakonskim aktima. U tenderskoj dokumentaciji ugovorni organ daje potpune informacije o uslovima ugovora i postupku dodjele ugovora, a koji su kandidatima/ponuđačima dovoljni za pripremu zahtjeva za učešće, odnosno ponuda na stvarno konkurentskoj osnovi.“

Član 53. Zakona o javnim nabavkama

Opšti principi

„Ugovorni organ dužan je da postupa transparentno, da se u postupku javne nabavke prema kandidatima/ponuđačima ponaša jednako i nediskriminirajuće, na način da obezbijedi pravednu i aktivnu konkurenciju, s ciljem najefikasnijeg korištenja javnih sredstava, u vezi sa predmetom nabavke i njegovom svrhom.“

Član 3. Zakona o javnim nabavkama

¹⁰ Dioničko društvo „Ceste“ Mostar tokom 2023. godine provelo je 96 postupaka i zaključilo ugovore ukupne vrijednosti od 6.304.370 KM bez primjene Zakona o javnim nabavkama.

Utvrđeno je da su revidirani subjekti izbjegavali primjenu adekvatnog postupka javnih nabavki, što je kvalifikovano u 13 revizija. Ovo su najčešće radili dijeljenjem predmeta nabavke, te odabirom postupka suprotno članu 19. st. 1. Zakona. Zakon zabranjuje praksu dijeljenja predmeta nabavke s namjerom izbjegavanja primjene odgovarajućeg postupaka. Uočeno je i često provođenje pregovaračkih postupaka, iako nisu ispunjeni zakonom propisani uslovi za tu vrstu postupka.

„Ugovornom organu nije dozvoljeno dijeljenje predmeta nabavke s namjerom izbjegavanja primjene odgovarajućeg postupka definisanog ovim zakonom.“

Član 15. st. 7. Zakona o javnim nabavkama

Postupci javne nabavke

„... Pregovarački postupak sa objavom ili bez objave obavještenja, kao i takmičarski dijalog mogu se primijeniti kao izuzetak, samo ako su za to ispunjeni uslovi utvrđeni ovim zakonom.“

Član 19. st. 1. Zakona o javnim nabavkama

Nalazi revizije pokazuju da su subjekti revizije prihvatili ponude čija cijena prelazi planirana, odnosno obezbijeđena sredstva, iako Zakon, u članu 2. st. 1. pod I), tačka 2), eksplicitno propisuje da su takve ponude neprihvatljive. Uočeno je i to da institucije često nisu vršile prethodnu provjeru tržišta kako bi adekvatno pripremile nabavku i informisale privredne subjekte o svojim planovima i zahtjevima u vezi s nabavkom, a što su inače dužne činiti shodno članu 14a. st. 1. Zakona o javnim nabavkama. Također, nisu osiguravale učešće službenika za javne nabavke u postupcima čija vrijednost prelazi 250 hiljada KM.

Ponuda

„Neprihvatljiva – čija cijena prelazi planirana, odnosno obezbijeđena novčana sredstva ugovornog organa za nabavku ili ponuda ponuđača koji ne ispunjava kriterije za kvalifikaciju privrednog subjekta.“

Član 2. st. 1. pod I) tačka 2) Zakona o javnim nabavkama

Prethodna provjera tržišta

„Prije pokretanja postupka ugovorni organ sprovodi provjeru tržišta u svrhu pripreme nabavke i informisanja privrednih subjekata o svojim planovima i zahtjevima u vezi sa nabavkom. U tu svrhu ugovorni organ može tražiti ili prihvatiti savjet nezavisnih stručnjaka, nadležnih organa ili učesnika na tržištu.“

Član 14a. st. 1. Zakona o javnim nabavkama

Posebno problematičnom su se pokazale faze zaključivanja, odnosno realizacije ugovora. Najznačajnije nepravilnosti prilikom zaključenja ugovora odnose se na izmjene prvobitnih uslova tenderske dokumentacije, kao što su rok isporuke, uslovi plaćanja, visina kazne za slučaj kašnjenja i dr., što nije dozvoljeno shodno članu 72. st. 5. Zakona o javnim nabavkama. U fazi realizacije nisu se poštovale odredbe ugovora, vršile su se izmjene kojima se mijenjala sama priroda ugovora poput enormnog produžavanja rokova i plaćanja cijene veće od ugovorene. Ovakva postupanja dovode do narušavanja aktivne konkurencije na tržištu i nejednakog tretmana ponuđača. Uočeno je i to da ugovorni organi nisu koristili zaštitna sredstva u slučaju neispunjavanja ili neblagovremenog ispunjavanja obaveza iz ugovora o javnoj nabavci. Primjera radi, nisu se obračunavali penali niti su se aktivirale bankarske garancije, iako su dobavljači kasnili u izvršenju obaveza iz ugovora o javnim nabavkama.

Ostale neusklađenosti konstatovane u okviru provedenih revizija za 2023. godinu koje su uticale na kvalifikaciju revizorskog mišljenja odnose se na:

- nedonošenje plana nabavki ili donošenje plana koji nema zakonom propisane elemente;
- pokretanje postupaka nabavke za koju nisu osigurana sredstva ili drugi uslovi za realizaciju;
- neblagovremeno donošenje odluke o izboru najpovoljnijeg ponuđača;
- propuštanje traženja pojašnjenja u slučaju neprirodno niske cijene;
- prihvatanje ponuda koje imaju računsku grešku i dr.

2.3. Usporedni pokazatelji za 2023. i 2022. godinu

U revizorskom ciklusu za 2023. godinu u 63 revizije (ili 58,9%) kvalifikovane su javne nabavke, što je povećanje u odnosu na revizorski ciklus za 2022. godinu, kada je takvih revizija bilo 55 (ili 53,9%).¹¹ Broj datih preporuka se također uvećao sa 110 na 147.

Uočeno je da je kod institucija FBiH, koje obično imaju najmanji broj kvalifikacija za javne nabavke, evidentan najveći porast nepravilnosti u odnosu na prošlu godinu. Interesantno je da su javne nabavke kvalifikovane kod institucija koje se revidiraju svake godine i kod kojih u prethodnim godinama nije bilo materijalno značajnih odstupanja od Zakona o javnim nabavkama, poput Federalnog ministarstva pravde, Federalnog ministarstva prostornog uređenja i Službe za zajedničke poslove organa i tijela FBiH.

Porast kvalifikacija za javne nabavke utvrđena je i kod preduzeća u većinskom državnom vlasništvu. Donekle iznenađuje činjenica da su ove godine javne nabavke kvalifikovane kod preduzeća koja imaju prilično razvijene interne kontrole i službe za javne nabavke, poput „BH Pošte“ d.o.o. Sarajevo, „Hrvatske pošte“ d.o.o. Mostar, „BH Telecoma“ d.d. Sarajevo, „Hrvatskih telekomunikacija“ d.d. Mostar i dr.

S druge strane, kod kantona i institucija kantona, zavoda, fondova i agencija došlo je do smanjenja broja kvalifikacija koje se odnose na javne nabavke, ali još uvijek nedovoljnog da bi se moglo konstatovati da su planiranje, transparentnost provođenja postupaka i korištenje zakonskog okvira na zadovoljavajućem nivou. U finansijskim revizijama za 2023. i 2022. godinu na navedene grupe odnosi se preko 50% revizorskih izvještaja u kojima su kvalifikovane javne nabavke.

Broj obavljenih revizija i broj revizija u kojima su kvalificirane javne nabavke 2022. i 2023. godinu prezentiran je u nastavku:

Red. br.	Revidirani subjekti ¹²	Broj provedenih revizija	Broj revizija u kojima su kvalificirane javne nabavke	Udio revizija s kvalifikacijom javnih nabavki u ukupnom broju revizija u %	Broj provedenih revizija	Broj revizija u kojima su kvalificirane javne nabavke	Udio revizija s kvalifikacijom javnih nabavki u ukupnom broju revizija u %	Indeks 2023/2022. u %
		2022			2023			
1	2	3	4	5	6	7	8	9
1.	Institucije FBiH	26	3	11,5	29	7	24,1	12,6
2.	Institucije kantona, gradovi i općine	30	23	76,7	27	22	81,5	4,8
3.	Zavodi, fondovi i agencije	28	14	50,0	26	13	50,0	0,0
4.	Preduzeća u većinskom državnom vlasništvu	18	15	83,3	25	21	84,0	0,7
5.	Ukupno	102	55	53,9	107	63	58,9	5,0

U narednom poglavlju je pregled revidiranih subjekata kod kojih su utvrđena značajna odstupanja od utvrđenih kriterija iz oblasti javnih nabavki. Odstupanja, odnosno revizorski nalazi bili su osnov za mišljenje o usklađenosti u izvještajima o finansijskoj reviziji za 2023. godinu.

U tabelama su detaljno prezentirane preporuke date u izvještajima o finansijskoj reviziji, koje imaju za cilj otklanjanje utvrđenih nepravilnosti. Praćenje postupanja po ovim preporukama i analiza poduzetih mjera izvršit će se prilikom obavljanja naredne finansijske revizije ovih subjekata.

¹¹ Usporedni pregled podataka o nepravilnostima u javnim nabavkama za 2022. i 2023. dat je u Prilogu 1.

¹² Subjekti su razvrstani prema sektorima unutar kojih se obavlja finansijska revizija, i to: Sektor za finansijsku reviziju institucija FBiH, Sektor za finansijsku reviziju zavoda, fondova i agencija, Sektor za finansijsku reviziju preduzeća u većinskom državnom vlasništvu i Sektor za finansijsku reviziju institucija kantona, gradova i općina.

2.4. Pregled subjekata kojima su javne nabavke u osnovi za mišljenje o usklađenosti u izvještajima o finansijskoj reviziji za 2023. godinu

1. Institucije Federacije BiH

Redni broj	Subjekt revizije	Osnova za mišljenje o usklađenosti	Broj kvalifikacije iz osnove za mišljenje	Preporuke iz Izvještaja
1.	Federalno ministarstvo prostornog uređenja	Ministarstvo nije izvršilo izmjene i dopune Pravilnika o unutrašnjoj organizaciji u dijelu sistematizovanja radnog mjesta službenika za javne nabavke, niti je angažovalo vanjskog službenika za javne nabavke, iako je u 2023. godini provelo postupak nabavke u vrijednosti od 1.760.000 KM, što nije u skladu sa članom 13a Zakona o javnim nabavkama (tačke 4. i 9. Izvještaja).	Kvalifikacija 2.	<p>1. Izvršiti Izmjene Pravilnika o unutrašnjoj organizaciji u cilju sistematizacije i popunjavanja radnog mjesta službenika za javne nabavke.</p> <p>2. Objavljivati izmjene i dopune plana javnih nabavki, vršiti usaglašavanje dostupnog prečišćenog plana javnih nabavki sa donesenim odlukama o izmjenama plana, osiguravajući transparentnost i jednak pristup informacijama svim potencijalnim ponuđačima.</p> <p>3. Ukoliko radno mjesto službenika za javne nabavke nije sistematizovano niti popunjeno Pravilnikom o unutrašnjoj organizaciji, angažovati vanjskog saradnika za rad u komisiji za postupke javnih nabavki vrijednosti preko 250.000 KM.</p> <p>4. Tendersku dokumentaciju sačinjavati na način da daje jasne informacije u svim dijelovima predmeta nabavke, osigurati poštovanje principa jednakog tretmana i nediskriminacije potencijalnih ponuđača, te kvalifikacione uslove u tenderskoj</p>

				dokumentaciji propisivati u skladu sa Zakonom o javnim nabavkama.
2.	Federalno ministarstvo pravde	Ministarstvo je pokrenulo pregovarački postupak bez objave obavještenja za nabavku dodatnih usluga iznajmljivanja softvera i opreme za elektronski nadzor osuđenih osoba i tehničke podrške pri elektronskom nadzoru, a da prethodno nisu ispunjeni uslovi za pokretanje ove vrste postupka. U otvorenom postupku za ovu vrstu nabavke tenderska dokumentacija nije sačinjena na način da osigura pravičnu i aktivnu konkurenciju, budući da je uslov vezan za visinu kapitala postavljen kao ograničavajući. Također, u postupcima javnih nabavki prehrambenih proizvoda za potrebe Kazneno-popravnog zavoda Sarajevo i mlijeka i mliječnih proizvoda za potrebe svih kazneno-popravnih zavoda, tenderska dokumentacija nije sačinjena na način da osigura pravičnu i aktivnu konkurenciju. Ministarstvo je prihvatilo ponude koje nisu u skladu sa uslovima iz tenderske dokumentacije. Navedeno nije u skladu sa odredbama Zakona o javnim nabavkama (tačke 9.1. i 9.2. Izvještaja).	Kvalifikacija 3.	<ol style="list-style-type: none">1. Postupke javnih nabavki pokretati blagovremeno, vodeći računa o rizicima prilikom provođenja postupaka i kako bi se omogućila kontinuirana nabavka roba i usluga koje su predmet nabavke, u skladu s odredbama Zakona o javnim nabavkama.2. Tendersku dokumentaciju sačinjavati na način da se osigura pravična i aktivna konkurencija, te ocjenu ponuda vršiti u skladu sa zahtjevima iz tenderske dokumentacije u skladu s odredbama Zakona o javnim nabavkama.
3.	Služba za zajedničke poslove organa i tijela Federacije BiH	Nije postupljeno u skladu s odredbama Zakona o javnim nabavkama u dijelu prihvatanja pojašnjenja neprirodno niske cijene u postupku nabavke prirodne izvorske vode, ugovorene vrijednosti 198.900 KM sa PDV-om. U postupku nabavke kafe – lot 1, ugovorene vrijednosti 117.000 KM sa PDV-om prihvaćena je ponuda koja nije u skladu s uslovima tenderske dokumentacije. Također, prihvaćena je ponuda koja ima računsku grešku u postupku nabavke konzervisanog, zamrznutog i sušenog voća i povrća – I klasa, ugovorene vrijednosti 87.750 KM sa PDV-om. Navedeno je imalo za posljedicu dijeljenje predmeta nabavke i neprimjenjivanje odgovarajućeg postupka nabavke, što nije u skladu sa Zakonom o javnim nabavkama (tačka 9. Izvještaja).	Kvalifikacija 2.	<ol style="list-style-type: none">1. Prilikom provođenja postupaka nabavki dosljedno primjenjivati odredbe Zakona o javnim nabavkama, a ocjenu ponuda vršiti u skladu sa zahtjevima iz tenderske dokumentacije u cilju efikasnog provođenja nabavki.
4.	Federalni zavod za statistiku	Zavod nije uskladio uslove za dokazivanje lične sposobnosti, te nije ostavio propisani rok za žalbu na tendersku dokumentaciju u postupcima nabavki računarske opreme, kancelarijskog materijala i usluga angažovanja osoblja za provođenje anketnih istraživanja, ugovorene vrijednosti 464.815 KM. Pored toga, postupci javnih	Kvalifikacija 3.	<ol style="list-style-type: none">1. Tendersku dokumentaciju sačinjavati na način da daje jasne i potpune informacije o predmetu nabavke, a prilikom definisanja datuma otvaranja ponuda u tenderskoj dokumentaciji i

		nabavki mobilnih uređaja i materijala za popravku i održavanje opreme putem direktnih sporazuma, ugovorene vrijednosti 7.873 KM, vršeni su bez traženja prijedloga cijene ili ponuda od jednog ili više privrednih subjekata koji obavljaju djelatnost koja je predmet javne nabavke. Također, za usluge servisiranja i popravke službenih vozila, putem direktnog sporazuma, nije utvrđena ukupna vrijednost ugovora. Navedeno nije u skladu s odredbama Zakona o javnim nabavkama (tačka 8. Izvještaja).		obavještenju o nabavci predvidjeti rok za žalbu na tendersku dokumentaciju propisan Zakonom o javnim nabavkama. 2. Ugovore zaključivati shodno odredbama člana 72. stav 5, a postupke nabavki putem direktnih sporazuma provoditi u skladu s odredbama člana 90. Zakona o javnim nabavkama.
5.	Federalni zavod za poljoprivredu	Javne nabavke ugovorene vrijednosti od 71.674 KM koje su provedene putem otvorenih postupaka i direktnih sporazuma nisu pokrenute u skladu s Planom javnih nabavki, s obzirom na to da su planirane u I i II kvartalu, a postupci pokrenuti tek u IV kvartalu 2023. godine. Navedeno je uticalo i na to da nabavke nisu realizovane u godini za koju su sredstva odobrena, već u narednoj godini. Također, u otvorenim postupcima ugovorene vrijednosti od 70.088 KM Zavod nije ostavio propisani rok za žalbu na tendersku dokumentaciju. Navedeno nije u skladu s odredbama Zakona o javnim nabavkama (tačka 7. Izvještaja).	Kvalifikacija 1.	1. Postupke javnih nabavki pokretati blagovremeno, vodeći računa o rizicima prilikom provođenja postupaka, kako bi se omogućilo da se ugovori realizuju u okviru godine za koju se donosi Plan javnih nabavki, u skladu s odredbama Zakona o javnim nabavkama. 2. Prilikom definisanja datuma otvaranja ponuda u tenderskoj dokumentaciji i obavještenja o nabavci predvidjeti rok za žalbu na tendersku dokumentaciju propisan Zakonom o javnim nabavkama. 3. Prije pokretanja otvorenih postupka provoditi prethodnu provjeru tržišta i sačinjavati pismene zabilješke o poduzetim radnjama u skladu s odredbama Zakona o javnim nabavkama. 4. Planirati i provoditi postupak javne nabavke za usluge fiksne, mobilne telefonije i usluge interneta u skladu s odredbama Zakona o javnim nabavkama.
6.	Kazneno-popravni zavod zatvorenog tipa Zenica	Nije proveden postupak javne nabavke, niti zaključen ugovor za nabavku usluga medija u vrijednosti od najmanje 31.026 KM, kao ni za nabavku usluga bolničke zdravstvene zaštite sekundarnog nivoa u vrijednosti od najmanje 32.099 KM, što nije u skladu sa Zakonom o javnim nabavkama (tačka 7.1.2.2 i 9 Izvještaja).	Kvalifikacija 2.	1. Prije pokretanja postupka javne nabavke provesti provjeru tržišta u svrhu pripreme nabavke i informisanja privrednih subjekata o svojim planovima i zahtjevima u vezi s nabavkom i o tome

				<p>sačiniti pisanu zabilješku koja se ulaže u predmet spisa.</p> <p>2. Postupke nabavki roba i usluga vršiti u skladu s procedurama propisanim Zakonom o javnim nabavkama u cilju osiguranja transparentnosti i efikasnog korištenja javnih sredstava.</p>
7.	Kazneno-popravni zavod poluotvorenog tipa Mostar	<p>Postupak nabavke radova „Nastavak izgradnje Kazneno-popravnog zavoda zatvorenog i poluotvorenog tipa u Mostaru – objekti Lamela A, Lamela B i Lamela C“, ukupne vrijednosti 4.999.995 KM sa PDV-om, po ugovoru zaključenom 14. 2. 2022. godine nije okončan u ugovorenom roku. Nije provedeno adekvatno planiranje ove nabavke jer nisu u potpunosti obezbijeđena dovoljna sredstva i uslovi za njenu realizaciju, što je imalo za posljedicu da su ugovoreni rokovi prolongirani za najmanje 18 mjeseci, a radovi još uvijek nisu završeni. Navedeno nije u skladu sa principom efikasnosti, koji je utvrđen Zakonom o javnim nabavkama (tačka 9. Izvještaja).</p>	Kvalifikacija 2.	<p>1. Osigurati provođenje potpisanih ugovora u ugovorenim rokovima, u cilju poštivanja principa efikasnosti, utvrđenog Zakonom o javnim nabavkama.</p> <p>2. Vršiti prethodnu provjeru tržišta i objavljivati izvještaje o provedenim postupcima nabavki na način propisan Zakonom o javnim nabavkama, a postupke pokretati samo ukoliko su planirani planom nabavki ili ukoliko je donesena posebna odluka o pokretanju postupka nabavke.</p> <p>3. Nabavke usluga bolničke i zdravstvene zaštite sekundarnog nivoa provoditi u skladu s Aneksom II Zakona o javnim nabavkama.</p>

2. Kantoni, kantonalni budžetski korisnici, gradovi i općine

Redni broj	Subjekt revizije	Osnova za mišljenje o usklađenosti	Broj kvalifikacije iz osnova za mišljenje	Preporuke iz Izvještaja
1.	Srednjobosanski kanton	Tehničke specifikacije u postupcima javne nabavke motornih vozila kod određenih budžetskih korisnika ukupne ugovorene vrijednosti 745.095 KM, te uslovi za kvalifikaciju iz tenderske dokumentacije u poništenim postupcima javne nabavke usluga prevoza učenika, nisu postavljeni na način da svima omogućavaju jednak i nediskriminirajući pristup nadmetanju i osiguraju pravičnu i aktivnu konkurenciju s ciljem najefikasnijeg korištenja javnih sredstava, što nije u skladu sa Zakonom o javnim nabavkama (tačka 8. Izvještaja).	Kvalifikacija 4.	1. Tehničke specifikacije i uslove za kvalifikaciju tenderskom dokumentacijom za javnu nabavku motornih vozila i usluga prevoza učenika sačinjavati na način ne upućuju na određenog proizvođača i da osiguraju pravičnu i aktivnu konkurenciju.
2.	Kanton Sarajevo	U ugovoru o nabavci višenamjenskog helikoptera sa pratećom opremom između Ministarstva unutrašnjih poslova i dobavljača, koji je zaključen u iznosu od 35.497.800 KM, izmijenjene su odredbe koje se odnose na rok isporuke i visinu kaznene odredbe u slučaju kašnjenja u isporuci u odnosu na uslove utvrđene okvirnim elementima ugovora koji je bio dio tenderske dokumentacije. Tenderskom dokumentacijom kod Ministarstva saobraćaja za postupak nabavke autobusa i minibusu procijenjene vrijednosti 16.029.000 KM nisu jasno definisane neophodne informacije i pojašnjenja na osnovu kojih ponuđači mogu pripremiti svoje ponude. Nije prezentirana dokumentacija koja potvrđuje da su okončani radovi na rehabilitaciji dijela ulice Ložionička, ugovorene vrijednosti 1.160.626 KM, iako je istekao ugovoreni rok, niti da je Direkcija za puteve utvrđivala odgovornost izvođača za kašnjenje i shodno tome aktivirala ugovorom predviđene kaznene odredbe. Navedeno nije u skladu sa odredbama Zakona o javnim nabavkama (tačka 8. Izvještaja)	Kvalifikacija 4.	1. Javne nabavke za potrebe drugih ugovornih organa provoditi u skladu s odredbama Zakona o javnim nabavkama i njegovim aktima. 2. Potrebno je da Ministarstvo unutrašnjih poslova osigura da se prilikom dodjele ugovora uslovi definisani tenderskom dokumentacijom ne mijenjaju, da Ministarstvo saobraćaja tendersku dokumentaciju sačinjava na način da sadrži sve neophodne, jasno definisane informacije, i da omogući jednak i nediskriminirajući pristup nadmetanju svim ponuđačima, u skladu sa Zakonom o javnim nabavkama. 3. Direkcija za puteve treba da osigura blagovremeno raspolaganje informacijama i dokumentacijom o okončanju radova, utvrdi eventualnu odgovornost izvođača za kašnjenje u izvođenju radova i shodno tome aktivira ugovorene kaznene odredbe.

3.	Hercegovačko-neretvanski kanton	<p>Nabavka peleta i usluga fizičke i tehničke zaštite na nivou Kantona u iznosu od 665.820 KM vršena je bez važećih ugovora, a za nabavku građevinskih radova u ukupnom iznosu od 117.760 KM nije proveden postupak javne nabavke. Tenderska dokumentacija za nabavku kancelarijskog materijala i računarske opreme u iznosu od 1.416.297 KM nije pripremljena na način da se osigura aktivna konkurencija. Kod Uprave za civilnu zaštitu prilikom zaključivanja ugovora o nabavci specijalnog vozila u iznosu od 292.148 KM izvršene su izmjene uslova načina plaćanja u odnosu na uslove utvrđene tenderskom dokumentacijom. U pojedinim slučajevima odluka o rezultatima javne nabavke nije donesena blagovremeno, niti je traženo produženje opcije ponude u zakonskom roku. Navedeno nije u skladu sa Zakonom o javnim nabavkama (tačka 8. Izvještaja).</p>	Kvalifikacija 4.	<ol style="list-style-type: none">1. Tendersku dokumentaciju sačinjavati na način da daje potpune i jasne informacije o uslovima nabavke i da se osigura aktivna konkurencija, te ocjenu ponuda vršiti u potpunosti u skladu sa utvrđenim zahtjevima.2. Odluke o rezultatima postupka javne nabavke donositi blagovremeno, a u slučaju isteka opcije ponude tražiti produženje trajanja ponude, te ugovore sa dobavljačima zaključivati u skladu s uslovima utvrđenim tenderskom dokumentacijom, shodno Zakonu o javnim nabavkama.
4.	Unsko-sanski kanton	<p>Prilikom planiranja i pokretanja postupka nabavke udžbenika nije se vodilo računa o početku školske godine. Ugovori za deset lotova ukupne vrijednosti 1.198.740 KM zaključeni su u drugoj polovini septembra 2023. godine, što je za posljedicu imalo kašnjenje nabavke i distribucije udžbenika u odnosu na početak nastave. U otvorenom postupku nabavke peleta u vrijednosti od 109.635 KM promijenjeni su uslovi utvrđeni u tenderskoj dokumentaciji, a prilikom nabavke motornih vozila i muzičke opreme u iznosu od 234.054 KM tenderska dokumentacija nije sačinjena na način da osigura aktivnu konkurenciju. Također, ugovor o isporuci goriva zaključen je u iznosu većem za 217.985 KM u odnosu na procijenjenu vrijednost nabavke. Navedeno nije u skladu sa Zakonom o javnim nabavkama (tačka 8. Izvještaja).</p>	Kvalifikacija 3.	<ol style="list-style-type: none">1. Tendersku dokumentaciju sačinjavati na način da sadrži minimalne informacije i da se osigura pravična i aktivna konkurencija, postupke javnih nabavki provoditi blagovremeno, a ugovore zaključivati u skladu sa odredbama tenderske dokumentacije i dosljedno primjenjivati, u skladu s odredbama Zakona o javnim nabavkama.

5.	Ministarstvo za odgoj i obrazovanje Kantona Sarajevo	Tenderska dokumentacija za nabavku opreme za Javnu ustanovu Osnovna škola „Šip“, za lot 1 i lot 2, ugovorene vrijednosti 418.532 KM, nije sačinjena na način da omogući pravičnu i aktivnu konkurenciju u vezi s predmetom nabavke i jednak pristup nadmetanju svim ponuđačima. Navedeno nije u skladu sa Zakonom o javnim nabavkama (tačka 7. Izvještaja).	Kvalifikacija 2.	1. Tendersku dokumentaciju sačinjavati na način da omogućuje pravičnu i aktivnu konkurenciju u vezi s predmetom nabavke, u skladu sa odredbama Zakona o javnim nabavkama.
6.	Ministarstvo unutarnjih poslova Hercegbosanske županije	Ministarstvo je izvršilo nabavu roba u iznosu od najmanje 128.585 KM bez provedenih postupaka javnih nabava i zaključenih ugovora s dobavljačima, što nije sukladno Zakonu o javnim nabavama i Zakonu o izvršavanju proračuna (točke 6.1.2.2 i 8. Izvješća).	Kvalifikacija 1.	1. Nabave roba, usluga i radova vršiti isključivo od izabranih dobavljača s kojima su zaključeni ugovori nakon provedenih procedura javnih nabava, sukladno Zakonu o javnim nabavama.
7.	Ministarstvo obrazovanja, nauke, kulture i sporta Unsko-sanskog kantona	Prilikom planiranja i pokretanja postupka nabavke udžbenika nije se vodilo računa o početku školske godine. Ugovori za deset lotova ukupne vrijednosti 1.198.740 KM zaključeni su u drugoj polovini septembra 2023. godine, što je za posljedicu imalo kašnjenje nabavke i distribucije udžbenika u odnosu na početak nastave. Izmjene i dopune plana nisu vršene, iako je bilo izvjesno da se određeni postupci neće provesti do kraja godine. U postupku javne nabavke putničkih motornih vozila i muzičke opreme, ugovorene vrijednosti 132.290 KM, tenderskom dokumentacijom utvrđene su tehničke specifikacije koje upućuju na određenog proizvođača, čime je ograničena konkurencija u ovim postupcima. Navedeno nije u skladu s odredbama Zakona o javnim nabavkama (tačka 8. Izvještaja).	Kvalifikacija 2.	1. Postupke javnih nabavki udžbenika za škole planirati i provoditi blagovremeno, vodeći računa o početku školske godine, a tendersku dokumentaciju sačinjavati na način da se osigura pravična i aktivna konkurencija, u skladu sa Zakonom o javnim nabavkama BiH.

8.	Grad Zenica	Za usluge zimskog održavanja puteva zaključeni su, shodno zaključku Gradskog Vijeća, ugovori u vrijednosti od 1.020.568 KM bez provedenog postupka javne nabavke. Tenderska dokumentacija u pojedinim slučajevima iz uzorka ne sadrži neophodne informacije i pojašnjenja jer sadrži nepredviđene radove, u pojedinim nisu utvrđeni mjesto isporuke i izvođenja radova, dužina puteva i rokovi izvođenja radova, a kod nabavke terenskog vozila tehničke specifikacije nisu sačinjene na način da je osigurana pravična i aktivna konkurencija. Navedeno nije u skladu sa odredbama Zakona o javnim nabavkama (tačka 8. Izvještaja).	Kvalifikacija 4.	1. Procijenjenu vrijednosti nabavki utvrđivati na način da ona čini procijenjenu tržišnu vrijednost u vrijeme objavljivanja obavještenja o nabavci, osigurati da tenderska dokumentacija sadrži sve jasno definisane neophodne informacije i pravičnu i aktivnu konkurenciju u vezi s predmetom nabavke, ugovore zaključivati u skladu sa uslovima utvrđenim tenderskom dokumentacijom i njihove odredbe dosljedno primjenjivati, a nepredviđene radove realizovati putem ugovora zaključenih u skladu sa odredbama Zakona o javnim nabavkama.
9.	Grad Zavidovići	Prilikom planiranja i pokretanja dijela postupaka javnih nabavki izvođenja radova na cestovnoj i ostaloj infrastrukturi nije se vodilo računa o građevinskoj sezoni, što je zbog vremenskih uslova imalo za posljedicu da radovi nisu okončani u ugovorenim rokovima. Nabavka betona, asfaltiranja cesta i sanacije ulica, ukupne ugovorene vrijednosti 300.396 KM, nije vršena u skladu sa uslovima iz tenderske dokumentacije. Također, nisu se poštovale odredbe zaključenih ugovora koje se odnose na poštovanje rokova, dostavljanje garancija i korištenje zaštitnih klauzula zbog kašnjenja u izvođenju radova. Navedeno nije u skladu sa Zakonom o javnim nabavkama i zaključenim ugovorima (tačke 6.1.2.5 i 8. Izvještaja).	Kvalifikacija 2.	1. Prilikom planiranja i pokretanja javnih nabavki voditi računa o građevinskoj sezoni, a tenderskom dokumentacijom definisati uslove za kvalifikaciju učesnika srazmjerno predmetu nabavke, u skladu sa Zakonom o javnim nabavkama. 2. Osigurati primjenu odredbi zaključenih ugovora, naročito u dijelu koji se odnosi na količine i cijene utvrđene tenderskom dokumentacijom, rokove uvođenja u posao i izvođenja radova.
10.	Grad Goražde	Za nabavku radova na sanaciji klizišta ugovorene vrijednosti od 151.010 KM nije proveden odgovarajući postupak javne nabavke. Tenderska dokumentacija u postupku nabavke usluge radova za rušenje objekata na području grada nije sadržavala količinske specifikacije predmeta nabavke, zbog čega ne sadrži sve neophodne informacije. Navedeno nije u skladu sa Zakonom o javnim nabavkama (tačka 8. Izvještaja).	Kvalifikacija 2.	1. Vršiti izmjene Plana javnih nabavki u slučajevima značajnih i izvjesnih odstupanja od plana, javne nabavke provoditi primjenom odgovarajućeg postupka, a tendersku dokumentaciju sačinjavati na način da sadrži sve potrebne elemente, u skladu sa odredbama Zakona o javnim nabavkama.

11.	Grad Široki Brijeg	Nabave roba, usluga i izvođenja radova u iznosu od najmanje 1.426.186 KM izvršene su bez primjene postupaka javnih nabava, što nije sukladno odredbama Zakona o javnim nabavama i Odluke o izvršenju proračuna za 2023. godinu (točka 7. Izvješća).	Kvalifikacija 6.	<p>1. Osigurati dosljednu primjenu odredbi zaključenih ugovora sa dobavljačima u dijelu koji se odnosi na poštovanje rokova izvođenja radova te vršiti obračun i naplatu penala zbog neblagovremenog izvođenja radova, sukladno zaključenim ugovorima.</p> <p>2. Prije pokretanja procedure odabira najpovoljnijeg dobavljača provesti ispitivanje tržišta i o tome sačiniti bilješku sukladno Zakonu o javnim nabavama, te nabavu roba, usluga i radova vršiti uz primjenu Zakona o javnim nabavama, kako je to Odlukom o izvršavanju proračuna i propisano.</p>
12.	Grad Livno	Tenderska dokumentacija u postupcima nabavke izvođenja radova i održavanja cesta nije sadržavala informacije o opremi koju ponuđači trebaju imati u vlasništvu ili na raspolaganju, niti su određene tačne ili okvirne količine predmeta nabavke i rokovi izvođenja radova. Za radove ugovorene vrijednosti 2.887.260 KM nisu obrazloženi razlozi prekoračenja rokova izvođenja i nisu aktivirane zaštitne odredbe ugovora. E-aukcija u postupku nabavke radova izgradnje sekundarne vodovodne mreže održana je 50 dana nakon otvaranja ponude, a izvođač radova nije uveden u posao ugovorene vrijednosti 1.330.207 KM do kraja 2023. godine zbog dužine trajanja postupaka javne nabavke što je za posljedicu imalo povrat primljenih sredstava za ove namjene. Navedeno nije u skladu s odredbama Zakona o javnim nabavkama (tačka 8. Izvještaja).	Kvalifikacija 5.	<p>1. Tendersku dokumentaciju sačinjavati na način da sadrži sve neophodne informacije i pojašnjenja, naročito u dijelu tehničkih i količinskih specifikacija, rokova za izvođenje radova, te dokaza o ispunjavanju traženih tehničkih karakteristika, kako je propisano odredbama Zakona o javnim nabavkama.</p> <p>2. Ocjenu ponuda vršiti blagovremeno i dosljedno u odnosu na zahtjeve utvrđene tenderskom dokumentacijom, osigurati validnost garancije za uredno izvršenje ugovora tokom realizacije ugovora, a ugovorima definisati način obavljanja nadzora nad izvođenjem radova.</p> <p>3. Izvođače blagovremeno uvoditi u radove, a u slučajevima neopravdanog prekoračenja rokova dosljedno primjenjivati odredbe ugovora.</p>

13.	Grad Čapljina	Tenderska dokumentacija u postupcima nabavki radova izgradnje i održavanja cesta i javne rasvjete za koje su u 2023. godini zaključeni ugovori u vrijednosti od najmanje 2.439.746 KM ne daje potpune informacije o uslovima ugovora, jer nisu utvrđene količine predmeta nabavke, niti podaci o lokacijama izvođenja radova i dionicama puteva. Za nabavke za koje su zaključeni ugovori u iznosu od 797.092 KM nije dokumentovano da je izvršena provjera tržišta prije pokretanja postupka. Navedeno nije u skladu s odredbama Zakona o javnim nabavkama (tačka 8. Izvještaja).	Kvalifikacija 6.	<ol style="list-style-type: none">1. Donijeti pravilnik o organizaciji nabavne funkcije, sistematizovati radno mjesto službenika za javne nabavke, te osigurati da plan javnih nabavki sadrži podatke o javnim nabavkama koje ugovorni organ planira pokrenuti i provesti u godini za koju se donosi, u skladu sa odredbama Zakona o javnim nabavkama.2. Tendersku dokumentaciju sačinjavati na način da ona sadrži potpune informacije kako je to propisano Zakonom o javnim nabavkama i Uputstvom za pripremu modela tenderske dokumentacije i ponuda.3. Provoditi prethodnu provjeru tržišta i sačinjavati pisanu zabilješku prije pokretanja postupka javne nabavke, a obavještenje o dodjeli ugovora za nabavke usluga iz Aneksa II objavljivati u propisanom roku u skladu sa odredbama Zakona o javnim nabavkama.
14.	Općina Posušje	Nisu provedeni postupci javnih nabava za izdatke održavanja nerazvrstanih cesta u iznosu od 154.214 KM. Za nabavu i ugradnju umjetne trave na stadionu u vrijednosti od 244.530 KM dobavljač je kasnio u izvođenju radova, a Općina nije koristila zaštitne klauzule iz ugovora. Navedeno nije sukladno Zakonu o javnim nabavama i zaključenom ugovoru (tačka 8. Izvještaja)	Kvalifikacija 4.	<ol style="list-style-type: none">1. U ugovorima obvezno ugraditi klauzulu o zabrani zapošljavanja sukladno članku 72. Zakona o javnim nabavama.2. Nabavu izvođenja radova održavanja nerazvrstanih cesta vršiti uz primjenu Zakona o javnim nabavama, kako je to Odlukom o izvršavanju proračuna i predviđeno, te vršiti obračun i naplatu penala zbog neblagovremenog izvođenja radova sukladno zaključenim ugovorima.

15.	Općina Kreševo	Prilikom planiranja i pokretanja postupaka nabavki prethodne godine nije se vodilo računa o građevinskoj sezoni izvođenja radova, što je imalo za posljedicu kašnjenje u izvođenju radova u odnosu na ugovorene rokove. Za nabavku rekonstrukcije lokalnog puta u mjestu Vranci u vrijednosti od 835.848 KM dobavljač je kasnio u izvođenju radova, a Općina nije koristila zaštitne klauzule iz ugovora, što nije u skladu s odredbama ugovora i Zakona o javnim nabavkama (tačka 8. Izvještaja).	Kvalifikacija 2.	<ol style="list-style-type: none">1. Internim aktom urediti radno mjesto službenika za javne nabavke, a za usluge obavljanja platnog prometa provoditi proceduru javne nabavke, u skladu sa Zakonom o javnim nabavkama.2. Prilikom planiranja i pokretanja javnih nabavki osigurati ispunjenost preduslova za izvođenje radova, voditi računa o građevinskoj sezoni, a u slučaju neopravdanog prolongiranja rokova izvođenja, aktivirati zaštitne klauzule ugovora u skladu sa Zakonom o javnim nabavkama.
16.	Općina Novi Grad Sarajevo	Prilikom planiranja i provođenja postupaka javne nabavke, za izvođenje radova na rekonstrukciji i izgradnji cesta, vodovodnih, kanalizacionih i ostalih objekata koji su ugovoreni u iznosu od 5.187.612 KM, a realizirani u iznosu od 2.768.921 KM, nisu osigurani svi uslovi za realizaciju projekata i nije se vodilo računa o građevinskoj sezoni izvođenja radova. Navedeno je za posljedicu imalo produženje i kršenje ugovorenih rokova, a prilikom izvršavanja Budžeta nije postupljeno u skladu sa principom efikasnosti, kako je definisano Zakonom o budžetima u FBiH (tačke 6.1.2.4 i 8. Izvještaja).	Kvalifikacija 4.	<ol style="list-style-type: none">1. Prilikom planiranja i pokretanja javnih nabavki osigurati ispunjenost preduslova za izvođenje radova, voditi računa o građevinskoj sezoni, te ugovorima utvrditi rok za uvođenje radova kako bi se realizirali u godini kada su planirani.
17.	Općina Vareš	Tenderska dokumentacija za provođenje otvorenih postupaka ne sadrži neophodne informacije jer nisu jasno utvrđeni rokovi izvođenja radova. Za nabavke u iznosu od 790.393 KM osigurana su budžetska sredstva i zaključeni ugovori nakon provedenih postupaka javnih nabavki. Međutim, u 2023. godini nije bilo realizacije, zbog čega nije osigurano efikasno korištenje javnih sredstava, u skladu s odredbama Zakona o javnim nabavkama (tačka 8. Izvještaja).	Kvalifikacija 6.	<ol style="list-style-type: none">1. Tenderskom dokumentacijom jasno utvrditi rokove izvođenja radova, kako bi sadržavala minimalne informacije, za redovno održavanje lokalnih cesta provoditi proceduru, te osigurati efikasno korištenje javnih sredstava planiranih za javne nabavke, u skladu s odredbama Zakona o javnim nabavkama.
18.	Općina Doboju Jug	Nakon postupka javne nabavke izvođenja radova na sanaciji puteva i deformacija u kolovozu, krajem 2022. godine zaključen je ugovor o izvođenju radova u vrijednosti od 310.050 KM, van građevinske sezone, što je imalo za posljedicu prolongiranje rokova. Također, kod nabavki radova na izgradnji trotoara u poslovnoj zoni i	Kvalifikacija 3.	<ol style="list-style-type: none">1. Prilikom planiranja i pokretanja javnih nabavki voditi računa o građevinskoj sezoni, te osigurati poštivanje odredbi zaključenih ugovora u dijelu ugovorenih rokova i aktiviranja zaštitnih klauzula u

		rekonstrukciji spomen kuće ugovorene vrijednosti od 185.174 KM nisu se poštovale odredbe zaključenih ugovora koji se odnosi na ugovoreni rok, davanje pisane saglasnost za produženje ugovorenog roka i korištenje zaštitnih klauzula zbog kašnjenja u izvođenju radova. Navedeno nije u skladu sa Zakonom o javnim nabavkama i zaključenim ugovorima (tačka 8. Izvještaja).		slučaju neopravdanog prolongiranja izvođenja radova, kako bi se osiguralo efikasno korištenje javnih sredstava u skladu sa Zakonom o javnim nabavkama. 2. Za usluge obavljanja platnog prometa provoditi proceduru javne nabavke, u skladu s odredbama Zakona o javnim nabavkama.
19.	Općina Usora	Tenderskom dokumentacijom za postupke javne nabavke izvođenja radova asfaltiranja cesta i izgradnje poslovne zone Ularice – faza I, ugovorene vrijednosti 540.260 KM, nisu jasno definisane kaznene odredbe za kašnjenje u izvođenju radova. Za nabavku usluga ljetnog održavanja ugovorene vrijednosti 115.035 KM nije utvrđen dio cesta i odvodnih kanala koji su predmet održavanja. Kod dijela zaključenih ugovora sa izabranim ponuđačima izmijenjeni su uslovi u odnosu na one utvrđene tenderskom dokumentacijom. Navedeno nije u skladu s odredbama Zakona o javnim nabavkama (tačka 7. Izvještaja).	Kvalifikacija 3.	1. Postupke javnih nabavki pokretati odlukom ili rješenjem, a tendersku dokumentaciju sačinjavati na način da sadrži sve neophodne informacije jasno definisane, u skladu sa Zakonom o javnim nabavkama. 2. Nacrt ugovora usaglašavati sa Pravobranilaštvom prije objave tenderske dokumentacije i osigurati da se prilikom dodjele ugovora uslovi definisani tenderskom dokumentacijom ne mijenjaju.
20.	Općina Sapna	Za postupak javne nabave rekonstrukcije, sanacije i asfaltiranja putne infrastrukture prihvaćena je primljena ponuda, iako su cijene bile veće od osiguranih sredstava za 27.635 KM. Nabava izvođenja hitnih radova na sanaciji posljedica prirodne nesreće – poplava, ukupne vrijednosti 55.679 KM, izvršena je bez provođenja postupaka javnih nabava, iako ugovoreni rokovi i rokovi izvođenja radova ne potvrđuju njihovu hitnost. Za radove na putnoj infrastrukturi ugovorne vrijednosti 476.991 KM nisu ispoštovani ugovoreni rokovi izvođenja radova. Navedeno nije sukladno Zakonu o javnim nabavama (točka 8. Izvješća).	Kvalifikacija 2.	1. Osigurati dosljednu primjenu odredbi zaključenih ugovora sa dobavljačima u dijelu koji se odnosi na poštivanje rokova izvođenja radova i obračuna ugovorenih kazni uslijed prekoračenja tih rokova. 2. Dosljedno poštovati odredbe Zakona o javnim nabavama u dijelu koji se odnosi na izuzeća od njegove primjene i odabira postupka javne nabave u slučajevima krajnje hitnosti.

21.	Općina Čelić	Nabava izvođenja hitnih radova na sanaciji posljedica prirodne nesreće – poplava u vrijednosti od 541.454 KM izvršena je bez provođenja postupaka javnih nabava, iako ugovoreni rokovi i rokovi izvođenja radova ne potvrđuju njihovu hitnost. Za radove na asfaltiranju lokalnih puteva i sanaciji klizišta na području općine ugovorene vrijednosti 373.574 KM, nisu ispoštovani ugovoreni rokovi izvođenja radova. Navedeno nije sukladno odredbama Zakona o javnim nabavama (točka 7. Izvješća).	Kvalifikacija 4.	1. Dosljedno poštovati odredbe Zakona o javnim nabavama u dijelu koji se odnosi na izuzeća od njegove primjene i nabave u slučajevima krajnje hitnosti, te osigurati poštovanje zaključenih ugovora u dijelu koji se odnosi na rokove izvođenja radova i naplatu penala.
22.	Općina Doboј Istok	Ugovorima ukupne vrijednosti od 1.442.180 KM, koji su zaključeni nakon provedenih postupaka javnih nabavki, izmijenjeni su uslovi predviđeni tenderskom dokumentacijom (način plaćanja ili rok izvođenja radova). Nabavke u vrijednosti od 40.971 KM pokrenute su iako nisu bile predviđene Planom javnih nabavki, niti je donesena posebna odluka o pokretanju postupka nabavke. Navedeno nije u skladu sa odredbama Zakona o javnim nabavkama (tačka 7. Izvještaja).	Kvalifikacija 5.	1. Postupke javnih nabavki pokretati ako su predviđeni Planom ili donošenjem posebne odluke o pokretanju, vršiti izmjene Plana kako bi sadržavao sve postupke koji se planiraju povesti, te provoditi postupke javnih nabavki za usluge održavanja javne rasvjete. 2. Ugovore zaključivati u skladu s uslovima iz tenderske dokumentacije, a izvještaje o postupku javne nabavke dostavljati Agenciji za javne nabavke, shodno odredbama Zakona o javnim nabavkama.

3. Zavodi, fondovi, javne ustanove i agencije

Redni broj	Subjekt revizije	Osnova za mišljenje o usklađenosti	Broj kvalifikacije iz osnove za mišljenje	Preporuke iz Izvještaja
1.	Zavod za zdravstveno osiguranje Hercegbosanske županije	Proveden je postupak nabavke i ugradnje klima-uređaja u iznosu od 27.495 KM, koji nije bio predviđen Planom nabavki za 2023. godinu, niti je donesena posebna odluka o pokretanju postupka, iako su sredstva za nabavku predviđena Finansijskim planom za 2023. godinu. To nije u skladu sa Zakonom o javnim nabavkama (tačka 8. Izvještaja).	Kvalifikacija 2.	<ol style="list-style-type: none">1. Planom javnih nabavki obuhvatiti sve nabavke koje se planiraju provesti u godini na koju se odnosi, a njegove izmjene i dopune objavljivati u zakonom propisanom roku na portalu javnih nabavki, u skladu sa Zakonom o javnim nabavkama.2. Provoditi istraživanje tržišta i sačinjavati pisanu zabilješku prije pokretanja postupaka javnih nabavki, a postupke provoditi u skladu sa Zakonom o javnim nabavkama u dijelu ispunjenja uslova za njihovo pokretanje i formiranja komisija za provođenje postupaka.
2.	Zavod zdravstvenog osiguranja Kantona Sarajevo	Planom javnih nabavki za 2023. godinu nije predviđena nabavka ampuliranih lijekova, iako su sredstva za njihovu nabavku predviđena Finansijskim planom za 2023. godinu. Nabavka lijekova u ukupnoj vrijednosti od 2.628.287 KM izvršena je bez primjene Zakona o javnim nabavkama i zaključenih ugovora, čime nije osigurana transparentnost u poslovanju i najefikasnije korištenje javnih sredstva (tačka 9. Izvještaja).	Kvalifikacija 2.	<ol style="list-style-type: none">1. Plan javnih nabavki usaglasiti s Finansijskim planom Zavoda i sačinjavati na način da obuhvati sve nabavke koje se planiraju provesti u godini na koju se odnosi, kako bi se osiguralo ekonomično trošenje sredstava.2. Izmjene i dopune Plana javnih nabavki objavljivati u zakonom propisanom roku na portalu javnih nabavki, u skladu sa Zakonom o javnim nabavkama.3. Sačiniti prijedlog ampulirane liste lijekova sa utvrđenim cijenama, u skladu s Odlukom o listi lijekova KS i Zakonom o javnim nabavkama, te dostaviti Ministarstvu zdravstva Kantona Sarajevo s ciljem njenog razmatranja i usvajanja.

3.	Zavod zdravstvenog osiguranja Bosansko-podrinjskog kantona Goražde	Izvršena je nabavka usluga magnetne rezonance i laboratorijskih usluga u ukupnom iznosu od 115.008 KM bez provedenog postupka javne nabavke. Direktni postupci su pokretani, a da nisu bili planirani Planom javnih nabavki, niti su donesene posebne odluke o pokretanju postupka za nabavke ugovorene u iznosu od najmanje 10.169 KM. Navedeno nije u skladu sa Zakonom o javnim nabavkama (tačka 7. Izvještaja).	Kvalifikacija 4.	<ol style="list-style-type: none">1. Plan javnih nabavki sačinjavati na način da obuhvati sve nabavke koje se planiraju provesti, kako bi se osiguralo ekonomično trošenje sredstava, u skladu sa Zakonom o javnim nabavkama.2. Provoditi istraživanje tržišta i sačinjavati pisanu zabilješku prije pokretanja postupaka javnih nabava, te nabavku roba i usluga vršiti u skladu sa Zakonom o javnim nabavkama.3. Blagovremeno pokretati postupke javnih nabavki kako bi se realizacija ugovora vršila u tekućoj fiskalnoj godini za koju su finansijskim planom osigurana sredstva, te osigurati realizaciju nabavki u planiranim iznosima.
4.	Zavod za zdravstveno osiguranja Županije Zapadnohercegovačke	Nisu blagovremeno pokrenuti postupci nabavke usluga održavanja informatičkog sistema SANUS, usluga nadogradnje informatičkog sistema, i uredskog i štampanog materijala, što je za posljedicu imalo zaključivanje ugovora ukupne vrijednosti od 305.027 KM, po osnovu kojih se realizacija odvija u cijelosti ili najvećim dijelom u narednoj fiskalnoj godini, za koju nije odobren finansijski plan. To znači da nisu osigurana finansijska sredstva za realizaciju ugovora ili dijela ugovora, što nije u skladu sa Zakonom o javnim nabavkama (tačka 7. Izvještaja).	Kvalifikacija 3.	<ol style="list-style-type: none">1. Plan javnih nabavki sačinjavati na realnoj osnovi i blagovremeno pokretati postupke javnih nabavki kako bi se realizacija ugovora vršila u tekućoj fiskalnoj godini za koju su finansijskim planom osigurana sredstva.
5.	Federalni zavod za zapošljavanje	Proveden je pregovarački postupak bez objave obavještenja za nabavku usluga održavanja sistema trezorskog poslovanja u iznosu od 50.403 KM, a da prethodno nisu ispunjeni uslovi za nabavku putem ove vrste postupka. Navedeno nije u skladu s odredbama Zakona o javnim nabavkama (tačka 8. Izvještaja).	Kvalifikacija 2.	<ol style="list-style-type: none">1. Postupke javnih nabavki za izbor dobavljača za usluge održavanja sistema trezorskog poslovanja i nabavku usluga oglašavanja provoditi uz dosljedno poštovanje odredbi Zakona o javnim nabavkama u dijelu primjene odgovarajućeg postupka.
6.	Javna ustanova Opća bolnica „Prim. dr. Abdulah Nakaš“	Za javne nabavke procijenjene vrijednosti u iznosu od 6.950.000 KM nije sačinjavana tenderska dokumentacija na način da daje potpune informacije o uslovima i postupku dodjele ugovora. Vrednovanje ponuda za pojedine lotove kod nabavke lijekova nije vršeno u skladu s odredbama tenderske dokumentacije. Za radove	Kvalifikacija 2.	<ol style="list-style-type: none">1. Tendersku dokumentaciju sačinjavati u skladu s odredbama Zakona o javnim nabavkama, a vrednovanje ponuda vršiti u skladu s odredbama tenderske dokumentacije.

		ugovorene vrijednosti u iznosu od 892.776 KM izvođači nisu uvedeni u posao u rokovima utvrđenim zaključenim ugovorima. Navedeno nije u skladu sa odredbama Zakona o javnim nabavkama i zaključenim ugovorima (tačka 8. Izvještaja).		2. Izvođače uvoditi u posao u skladu sa rokovima utvrđenim zaključenim ugovorima, a u slučaju neispunjavanja preuzetih obaveza izvođača u utvrđenim rokovima poduzeti aktivnosti u skladu sa zaključenim ugovorima.
7.	Županijska bolnica Orašje	Izvršena je nabavka usluga obrade i analize nalaza i bankarskih usluga u ukupnom iznosu od 42.993 KM bez provedenih postupaka javne nabavke, što nije u skladu sa Zakonom o javnim nabavkama (tačka 8. Izvještaja).	Kvalifikacija 4.	1. Provoditi postupke javnih nabavki za sve nabavke koje vrši Bolnica, u skladu s odredbama Zakona o javnim nabavkama.
8.	Županijska bolnica „Dr. fra Mihovil Sučić“ Livno	Nabavke hrane i kuhinjskih potrepština u vrijednosti od 136.650 KM izvršene su bez primjene Zakona o javnim nabavkama i zaključenih ugovora, čime nije osigurana transparentnost u poslovanju i najefikasnije korištenje javnih sredstva (tačka 8. Izvještaja).	Kvalifikacija 8.	1. Internim aktom urediti radno mjesto službenika za javne nabavke, u skladu sa Zakonom o javnim nabavkama. 2. Blagovremeno pokretati postupke javnih nabavki kako bi se realizacija ugovora vršila u tekućoj fiskalnoj godini za koju su finansijskim planom osigurana sredstva i za koju je donesen Plan javnih nabavki. 3. Sačinjavati pismenu zabilješku o svim radnjama i postupcima o prethodnoj provjeri tržišta, u skladu sa Zakonom o javnim nabavkama. 4. Postupke nabavki roba i usluga vršiti u skladu s procedurama propisanim Zakonom o javnim nabavkama u cilju osiguranja transparentnosti i efikasnog korištenja javnih sredstava.
9.	Javna ustanova Opća bolnica Jajce	Nabavke lijekova i prehrambenih proizvoda u ukupnoj vrijednosti od 59.511 KM izvršene su bez primjene Zakona o javnim nabavkama i zaključenih ugovora, čime nije osigurana transparentnost u poslovanju i najefikasnije korištenje javnih sredstva. Nije blagovremeno pokrenut postupak nabavke peleta i medicinskog	Kvalifikacija 3.	1. Izmjene i dopune Plana javnih nabavki donositi u skladu sa Zakonom o javnim nabavkama, te nakon što ih Upravni odbor usvoji, objavljivati u identičnom sadržaju i

		potrošnog materijala, što je za posljedicu imalo zaključivanje ugovora u ukupnoj vrijednosti od 83.271 KM po osnovu kojih se realizacija najvećim dijelom odvija u narednoj fiskalnoj godini za koju nije odobren finansijski plan. To znači da nisu osigurana finansijska sredstva za realizaciju ugovora. Navedeno nije u skladu sa Zakonom o javnim nabavkama (tačka 7. Izvještaja).		<p>u zakonom propisanom roku na portalu javnih nabavki.</p> <p>2. Blagovremeno pokretati postupke javnih nabavki kako bi se realizacija ugovora vršila u tekućoj godini za koju su osigurana sredstva.</p> <p>3. Postupke nabavki roba i usluga vršiti u skladu s procedurama propisanim Zakonom o javnim nabavkama u cilju osiguranja transparentnosti i efikasnog korištenja javnih sredstava.</p>
10.	Javna ustanova Opća bolnica Bugojno	Planirana je i pokrenuta nabavka „Ventilacija i klimatizacija, ventilacioni kanali i distribucija – faza A“ ugovorene vrijednosti 254.002 KM, iako nisu osigurani uslovi za efikasnu realizaciju nabavke, što je za posljedicu imalo značajno kašnjenje u realizaciji ugovora. Navedeno nije u skladu sa Zakonom o javnim nabavkama (tačka 7. Izvještaja).	Kvalifikacija 3.	<p>1. Plan javnih nabavki sačinjavati na realnoj osnovi, a postupke nabavki pokretati blagovremeno, kako bi se realizacija ugovora vršila u tekućoj fiskalnoj godini za koju su finansijskim planom osigurana sredstva.</p> <p>2. Provoditi prethodnu provjeru tržišta i o tome sačinjavati pisanu zabilješku, a tendersku dokumentaciju pripremati na način da se osigura jednak i nediskriminirajući pristup prema svim ponuđačima u postupku javne nabavke, u cilju osiguranja transparentnosti i efikasnog korištenja javnih sredstava.</p>
11.	Dom zdravlja Široki Brijeg	Iako nije bio usvojen finansijski plan za 2023. godinu, donesen je Plan javnih nabavki na osnovu kojeg su pokrenuti postupci u iznosu od najmanje 240.000 KM. Vršene su nabavke bez provođenja postupka javne nabavke i zaključenog ugovora za lijekove, sanitetski materijal, hranu, usluge servisa automobila i dr. u iznosu od najmanje 460.105 KM. To nije u skladu sa Zakonom o javnim nabavkama (tačka 7. Izvještaja).	Kvalifikacija 3.	<p>1. Plan javnih nabavki donositi i odluke o pokretanju postupaka sačinjavati sa svim elementima u skladu sa Zakonom o javnim nabavkama, a izmjene i dopune plana donositi i usvajati po istoj proceduri kao što se donosi plan javnih nabavki.</p> <p>2 Nabavke roba i usluga vršiti u skladu sa procedurama propisanim Zakonom o javnim nabavkama u dijelu ispunjenja</p>

				<p>zakonskog osnova za pokretanje i provođenje postupaka javnih nabavki.</p> <p>3. Izvještaj o provedenom postupku objavljivati u skladu sa odredbama Zakona o javnim nabavkama.</p>
12.	Dom zdravlja Čapljina	<p>Iako nije usvojen finansijski plan za 2023. godinu, donesen je Plan javnih nabava koji ne sadrži sve propisane podatke (brojčana oznaka i naziv predmeta nabave iz JRJN, da li se predmet dijeli na lotove, da li će biti zaključen ugovor o javnoj nabavi ili okvirni sporazum, izvor financiranja i podatak za koju godinu se plan donosi). Nabava lijekova, zavojnog, zubnog, laboratorijskog i ostalog sanitetskog materijala, materijala za održavanje čistoće i lož-ulja za grijanje najmanje u iznosu od 206.379 KM vršena je bez provedenih postupaka i zaključenih ugovora. Nije vršeno istraživanje tržišta prije pokretanja postupaka, nisu donesene odluke o izboru najpovoljnijeg ponuđača, niti su na portalu javnih nabava objavljeni osnovni elementi ugovora i izvješća o provedenim postupcima javnih nabava. Navedeno nije sukladno Zakonu o javnim nabavama (tačka 7. Izvješća).</p>	Kvalifikacija 6.	<p>1. Plan javnih nabava donijeti nakon usvajanja Finansijskog plana, i sačiniti ga na način da sadrži sve podatke sukladno Zakonu o javnim nabavama.</p> <p>2. Provoditi istraživanje tržišta prije pokretanja postupaka javnih nabava, te nabavu roba i usluga vršiti sukladno Zakonu o javnim nabavama.</p> <p>3. Tendersku dokumentaciju sačinjavati sukladno modelima standardne tenderske dokumentacije koje propisuje Agencija, a prilikom zaključivanja ugovora primjenjivati uvjete definirane tenderskom dokumentacijom na temelju koje je izabran ponuđač.</p> <p>4. Sačinjavati odluke o izboru najpovoljnijeg ponuđača, te objavljivati izvješća o provedenim postupcima i osnovnim elementima ugovora na portalu javnih nabava.</p>
13.	Zdravstvena ustanova Dom zdravlja Bihać	<p>Planom javnih nabavki nisu obuhvaćene nabavke sadržane u privremenom planu javnih nabavki, niti su blagovremeno pokrenuti postupci. Za pokrenute postupke nije provedeno ispitivanja tržišta, a tenderska dokumentacija u dijelu dokazivanja sposobnosti ponuđača nije sačinjena na način da svim ponuđačima omogućuju jednak i nediskriminirajući pristup. Također, rokovi za zaključivanje ugovora i dostavljanje izvještaja o provedenim postupcima nije vršeno u skladu sa Zakonom o javnim nabavkama (tačka 7. Izvještaja).</p>	Kvalifikacija 5.	<p>1. Planom javnih nabavki obuhvatiti sve nabavke koje se provode u godini, te ih pokretati u planiranom periodu, a prije pokretanja javnih nabavki provoditi prethodnu provjeru tržišta i sačinjavati pismene zabilješke o poduzetim radnjama.</p> <p>2. Blagovremeno pokretati postupke javnih nabavki kako bi se realizacija ugovora vršila u tekućoj fiskalnoj godini za</p>

			<p>koju su finansijskim planom osigurana sredstva i za koju je donesen plan javnih nabavki.</p> <p>3. Tendersku dokumentaciju sačinjavati na način da daje jasne informacije u svim dijelovima predmeta nabavke, osigurati poštovanje principa jednakog tretmana i nediskriminacije potencijalnih ponuđača, te kvalifikacione uslove u tenderskoj dokumentaciji propisivati u skladu sa Zakonom o javnim nabavkama.</p> <p>4. Zaključivanje ugovora vršiti u utvrđenim rokovima, a izvještaje o provedenim postupcima sačinjavati i objavljivati na način i u roku predviđenim odredbama Zakona o javnim nabavkama.</p>
--	--	--	---

4. Preduzeća u većinskom državnom vlasništvu

Redni broj	Subjekt revizije	Osnov za Mišljenje o usklađenosti	Broj kvalifikacije iz osnova za mišljenje	Preporuke iz Izvještaja
1.	„Hrvatske pošte“ d.o.o. Mostar	Kod provođenja postupaka javnih nabavki u iznosu od najmanje 322.733 KM nije postupljeno u skladu sa Zakonom o javnim nabavkama u dijelu koji se odnosi na ocjenjivanje ponuda u skladu sa zahtjevima iz tenderske dokumentacije, odabir odgovarajućeg postupka i sačinjavanje tenderske dokumentacije na način da se svim ponuđačima omogući jednak tretman. Osim toga, kod radova na izgradnji glavnog poštanskog logističkog središta (GPLS) Bišće polje i razvoju informacionog sistema „PostIS“ konstatovana su značajna kašnjenja u odnosu na ugovorene rokove, a da izvođačima radova nije fakturisana ugovorna kazna za svaki dan kašnjenja ili aktivirana garancija za dobro izvršenje posla, a cijena iz ugovora na izgradnji GPLS-a je uvećana za 950.617 KM (13,91% od ukupno ugovorene vrijednosti), iako je članom 4. ugovora definisano da su cijene iz prihvaćene ponude fiksne u periodu njegovog izvršenja (tačke 6.2.1.1, 6.2.1.3 i 8. Izvještaja).	Kvalifikacija 3.	<p>1. Osigurati poštivanje ugovornih odredbi koje se odnose na cijene, kao i blagovremenu realizaciju zaključenih ugovora za izvođenje građevinskih radova kroz obračun ugovorne kazne za svaki dan kašnjenja.</p> <p>2. Osigurati realizaciju projekata vezanih za razvoj nematerijalnih sredstava u skladu sa rokovima, a u slučaju kašnjenja u realizaciji krivicom dobavljača obračunati ugovornu kaznu iz zaključenih ugovora.</p> <p>3. Tendersku dokumentaciju u dijelu tehničke i profesionalne sposobnosti sačinjavati na način da omogući jednak i nediskriminirajući tretman, dosljedno primjenjivati zahtjeve iz tenderske dokumentacije pri ocjeni ponuđača, a za nabavku istovrsne robe provesti odgovarajući postupak, u skladu sa Zakonom o javnim nabavkama.</p>
2.	Javno preduzeće „BH Pošta“ d.o.o. Sarajevo	Kod provođenja postupaka javnih nabavki roba, usluga i radova u iznosu od najmanje 1.797.260 KM tenderska dokumentacija nije sačinjavana na način da omogući aktivnu i pravičnu konkurenciju, te nije osigurana realizacija prema potpisanim ugovorima, što nije u skladu sa Zakonom o javnim nabavkama BiH. Također, Plan javnih nabavki nije donesen u skladu sa stvarnim potrebama Društva, što je za posljedicu imalo realizaciju od samo 45,92% (tačka 8. Izvještaja).	Kvalifikacija 2.	<p>1. Planiranju javnih nabavki pristupiti sistemski te plan sačinjavati u skladu sa stvarnim potrebama Društva, kako bi se izbjegla odstupanja između planiranih i realizovanih postupaka.</p> <p>2. Tehničke specifikacije sačinjavati na način da omoguće jednak i nediskriminirajući tretman potencijalnih</p>

				<p>ponuđača, u skladu s članovima 3. i 54. Zakona o javnim nabavkama.</p> <p>3. Obračunavati ugovorene kazne i zatezne kamate u slučaju kašnjenja u isporuci roba, usluga i radova iz ugovora o javnoj nabavci.</p>
3.	Dioničko društvo „BH Telecom“ Sarajevo	<p>Plan nabavki nije donesen u skladu sa Pravilnikom o planiranju, kojim je definisano da se on mora donijeti najkasnije 30 dana po usvajanju godišnjeg operativnog plana, što je imalo za posljedicu da su bez usvojenog plana pokrenuti postupci i zaključeni ugovori u vrijednosti od 77.640.540 KM. Također, za koprodukcijsko-promotivne pakete usluga i usluge tehničke podrške pri održavanju telekomunikacijske opreme proizvođača Huawei Društvo je vršilo nabavke usluga prije zaključenja ugovora sa dobavljačima u iznosu od 443.396 KM, što nije u skladu sa Pravilnikom o nabavkama (tačka. 8 Izvještaja).</p>	Kvalifikacija 2.	<p>1. Plan nabavki usvajati u roku utvrđenom Pravilnikom o planiranju, koji će činiti osnovu za provođenje postupaka nabavki za izvještajni period.</p> <p>2. Realizaciju nabavki vršiti nakon okončanja postupka nabavke, odnosno nakon zaključenog ugovora ili izdavanja narudžbenice, u skladu sa Pravilnikom o nabavkama.</p>
4.	Javno preduzeće „Hrvatske komunikacije“ d.d. Mostar	<p>Društvo nije vršilo analizu i ispitivanje tržišta prije provođenja postupaka nabavki, a postupkom direktnog dogovora zaključeni su ugovori za nabavku roba i usluga u iznosu od 18.667.561 KM, što čini 34% ukupnih nabavki, čime nije ispoštovan princip transparentnosti, s ciljem osiguranja efikasnog korištenja javnih sredstava. Također, Pravilnikom o nabavkama nije uređen žalbeni postupak u skladu sa aktom Agencije za javne nabavke (tačka 8. Izvještaja).</p>	Kvalifikacija 2.	<p>1. Donijeti izmjene i dopune Pravilnika o nabavci u dijelu koji se odnosi na pravnu zaštitu učesnika u postupku nabavki, kako bi se osigurala mogućnost podnošenja žalbi.</p> <p>2. Planom nabavki predvidjeti provođenje transparentnijih postupaka nabavki roba i usluga, kojima će se osigurati efikasniji način korištenja sredstva Društva.</p> <p>3. Vršiti analizu i ispitivanje tržišta, kako bi se realno procijenio i planirao iznos nabavke, u skladu sa Pravilnikom o nabavkama.</p>

5.	Javno komunalno preduzeće „Čapljina“ d.o.o. Čapljina	Kod provođenja postupaka javnih nabavki roba, usluga i radova u iznosu od najmanje 202.129 KM nije postupljeno u skladu sa Zakonom o javnim nabavkama u dijelu koji se odnosi na prethodnu provjeru tržišta, primjenu odgovarajućeg postupka, sačinjavanje tenderske dokumentacije na način da svim ponuđačima omogući nediskriminirajući tretman i objavljivanje izvještaja o postupcima javnih nabavki (tačka 7. Izvještaja).	Kvalifikacija 4.	<ol style="list-style-type: none">1. Plan javnih nabavki sačiniti na način da se detaljno i precizno planira trošenje sredstava, u skladu sa Zakonom o javnim nabavkama.2. Tendersku dokumentaciju u dijelu tehničke i profesionalne sposobnosti sačinjavati na način da omogući jednak i nediskriminirajući tretman, dosljedno primjenjivati zahtjeve iz zaključenih ugovora, te primjenjivati odgovarajući postupak odabira najpovoljnijeg ponuđača, u skladu sa Zakonom o javnim nabavkama.
6.	Dioničko društvo „Ceste“ Mostar	Odlukom Skupštine iz 2022. godine izmijenjen je Statut kojim je Društvo prestalo primjenjivati Zakon o javnim nabavkama. Tokom 2023. godine provedeno je 96 postupaka i zaključeni su ugovori ukupne vrijednosti od 6.304.370 KM, bez primjene ovog Zakona. Međutim, Društvo je ugovorni organ u skladu s članom 4. zbog čega je u obavezi primjenjivati Zakon o javnim nabavkama (tačka 7. Izvještaja).	Kvalifikacija 3.	<ol style="list-style-type: none">1. Izvršiti izmjene Statuta u dijelu primjene odredbi Zakona o javnim nabavkama BiH kako bi se stvorili preduslovi za izmjenu i donošenje internih akata kojima će se osigurati dosljedna primjena Zakona o javnim nabavkama BiH.
7.	Javno preduzeće Ceste FBiH d.o.o. Sarajevo	Društvo nije blagovremeno provodilo postupke javnih nabavki redovnog održavanja magistralnih cesta niti je adekvatno procijenilo vrijednost troškova održavanja, što je dovelo do zaključivanja ugovora o dodatnim radovima bez provođenja postupka javnih nabavki u vrijednosti od 1.975.246 KM. Navedeno nije u skladu sa Zakonom o javnim nabavkama i Zakonom o javnim preduzećima u FBiH (tačka 8. Izvještaja).	Kvalifikacija 2.	<ol style="list-style-type: none">1. Uskladiti interne akte u skladu sa Zakonom o Izmjenama i dopunama Zakona o javnim nabavkama2. Planom nabavki obuhvati sve nabavke iz godine na koju se odnose i uskladiti ga s usvojenim Planom poslovanja Društva te osigurati pouzdanost i istovjetnost podataka o provedenim postupcima i zaključenim ugovorima u izvještajima koje sačinjava Društvo.3. U skladu sa Zakonom o javnim nabavkama i Zakonom o javnim preduzećima u FBiH blagovremeno provoditi postupke javnih nabavki redovnog održavanja magistralnih cesta

				za period na koji se donosi finansijski plan, te zaključivati ugovore na godinu dana ili putem okvirnog sporazuma, a najduže na period od četiri godine da bi se izbjeglo zaključivanje ugovora o dodatnim radovima bez provođenja postupka.
8.	Javno preduzeće „Željeznice FBiH“ d.o.o. Sarajevo	Ispitivanje tržišta u svrhu pripreme nabavke, odabir odgovarajućeg postupka, kao i poništenje postupka u slučaju kada su cijene ponuda značajno veće od obezbijeđenih sredstava za predmetnu nabavku, u iznosu od najmanje 2.452.985 KM, nije izvršeno u skladu sa Zakonom o javnim nabavkama (tačka 9. Izvještaja).	Kvalifikacija 3.	<ol style="list-style-type: none">1. Plan nabavki objaviti na portalu javnih nabavki najkasnije u roku od 30 dana od dana usvajanja plana poslovanja, u skladu sa Zakonom o javnim nabavkama.2. Ispitati tržište u svrhu pripreme nabavke, za nabavku istovrsne robe provesti odgovarajući postupak, a u slučaju kada su cijene ponuda značajno veće od obezbijeđenih sredstava za predmetnu nabavku poništiti postupak, u skladu sa Zakonom o javnim nabavkama.
9.	Javno preduzeće „Vodovod i kanalizacija“ d.o.o. Živinice	Nabavka pitke vode za potrebe građana Živinica u ukupnoj vrijednosti od 644.063 KM izvršena je bez provedenog postupka javne nabavke i zaključenog ugovora, što nije u skladu sa Zakonom o javnim nabavkama (tačka 9. Izvještaja).	Kvalifikacija 5.	<ol style="list-style-type: none">1. Uskladiti Pravilnik o javnim nabavkama sa Izmjenama i dopunama Zakona o javnim nabavkama, te sistematizovati i popuniti poziciju službenika za javne nabavke.2. Provesti postupak javne nabavke pitke vode za građane Živinica, u skladu sa Planom nabavki i Zakonom o javnim nabavkama.3. Postupke javnih nabavki provoditi u skladu sa procedurama propisanim Zakonom o javnim nabavkama.

10.	JKP „Saobraćaj i komunikacije – Tuzla“ d.o.o. Tuzla	Tenderska dokumentacija za nabavku službenog motornog vozila procijenjene nabavne vrijednosti 81.900 KM nije sačinjena na način da je osiguran princip jednakog tretmana i nediskriminacije potencijalnih ponuđača u postupku nabavke, budući da su pod tehničkim specifikacijama navedene karakteristike koje nedvosmisleno upućuju na određenog proizvođača, što nije u skladu sa Zakonom o javnim nabavkama (tačka 8. Izvještaja).	Kvalifikacija 2.	<ol style="list-style-type: none">1. Prilikom sačinjavanja tenderske dokumentacije osigurati poštovanje principa jednakog tretmana i nediskriminacije potencijalnih ponuđača, u skladu sa Zakonom o javnim nabavkama.2. Osigurati dosljednu primjenu odredbi zaključenih ugovora sa dobavljačima u dijelu koji se odnosi na naplatu kaznenih odredbi, te prijem i kontrolu isporučene robe vršiti u skladu sa zaključenim ugovorom.3. Prije pokretanja postupka provoditi provjeru tržišta i sačinjavati pisanu zabilješku o svim radnjama i postupcima4. Postupke nabavki putem direktnih sporazuma provoditi u skladu s odredbama Zakona o javnim nabavkama.
11.	Javno preduzeće „Bosansko-podrinjske šume“ d.o.o. Goražde	Kod provođenja postupaka javnih nabavki za iznos od najmanje 112.834 KM Društvo nije provelo postupak javne nabavke, a za nabavke roba, usluga i radova u iznosu od najmanje 20.674 KM nije odabran pravilan postupak nabavke, tj. vršeno je dijeljenje predmeta nabavke. Navedeno nije u skladu sa Zakonom o javnim nabavkama (tačka 8. Izvještaja).	Kvalifikacija 3.	<ol style="list-style-type: none">1. Sačiniti plan javnih nabavki vodeći računa o njegovim osnovnim elementima, tako da je detaljno i precizno predviđeno trošenje sredstava, kako bi se osigurala transparentnost njihovog korištenja, i objaviti ga u skladu sa propisanim rokovima.2. Postupke javnih nabavki provoditi uz dosljednu primjenu procedura propisanih Zakonom o javnim nabavkama.

12.	Šumarstvo „Prenj“ d.d. Konjic	Društvo nije blagovremeno vršilo izmjene i dopune plana javnih nabavki nakon donošenja posebnih odluka o pokretanju postupaka javnih nabavki u iznosu od 137.521 KM. Također, provedeno je više postupaka srodnih nabavki u iznosu od najmanje 30.859 KM za iznajmljivanje radnih mašina putem direktnih sporazuma, za koje je potrebno provesti drugi odgovarajući postupak u skladu sa Zakonom o javnim nabavkama (tačka 8. Izvještaja).	Kvalifikacija 5.	<ol style="list-style-type: none">1. Planom nabavki utvrditi realne potrebe za nabavke roba, usluga i radova, a posebne odluke o pokretanju javne nabavke donositi u izuzetnim slučajevima, te blagovremeno vršiti izmjene i dopune plana javnih nabavki.2. Poštovati zakonske rokove u pogledu dostavljanja odluke o izboru najpovoljnijeg ponuđača i dodjeljivanja ugovora nakon provedenog konkurentskog zahtjeva.3. Za nabavku istovrsne robe provesti odgovarajući postupak, u skladu sa Zakonom o javnim nabavkama.
13.	Dioničko društvo Rudnik soli „Tuzla“ Tuzla	Ugovor o nabavci usluga bušenja i opremanja usmjerenih istražno-eksploatacionih bušotina B-42 i B-49 i vertikalne istražno – eksploatacione bušotine B-90 na ležištu kamene soli Tetima u vrijednosti od 3.698.876 KM zaključen je sa ponuđačem sa kojim Društvo ima sudski spor po osnovu realizacije ugovora o nabavci što nije u skladu sa Pravilnikom o nabavkama Društva (tačka 8. Izvještaja).	Kvalifikacija 2.	<ol style="list-style-type: none">1. Organi upravljanja Društva trebaju, na osnovu datih nadležnosti, razmotriti status Društva, te donijeti odluku da li je Društvo obveznik primjene Zakona i potpada li pod definiciju ugovornih organa, u skladu sa članom 4. Zakona o javnim nabavkama.2. Postupke nabavki provoditi u skladu sa Pravilnikom o nabavkama Društva.
14.	Rudnik boksita d.o.o. Posušje	Društvo nije provelo postupke javnih nabavki za nabavku roba i usluga u iznosu od najmanje 1.729.344 KM, a za provedene postupke javnih nabavki usluga izvođenja rudarskih radova i usluge održavanja službenih vozila nije se pridržavalo zaključenih ugovora u dijelu predmeta nabavke, ugovorenih cijena i količina utvrđenih obrascem za cijenu ponude koji čine dio zaključenih ugovora, što nije u skladu sa Zakonom o javnim nabavkama (tačka 7. Izvještaja).	Kvalifikacija 3.	<ol style="list-style-type: none">1. Nabavku roba, usluga i radova vršiti primjenjujući odredbe Zakona o javnim nabavkama, te poštovati odredbe zaključenih ugovora u dijelu predmeta nabavke, količine i cijene, s ciljem najefikasnijeg korištenja javnih sredstava.

15.	Rudnik mrkog uglja „Breza“ d.o.o. Breza	Kod provođenja postupaka javnih nabavki roba, usluga i radova u iznosu od najmanje 164.250 KM nije odabran pravilan postupak, a za nabavke u iznosu od najmanje 20.065 KM vršeno je dijeljenje predmeta nabavke, što nije u skladu sa Zakonom o javnim nabavkama. Također, Plan javnih nabavki nije donesen u skladu sa stvarnim potrebama Društva zbog toga što svi planirani postupci nisu provedeni (tačka 7. Izvještaja).	Kvalifikacija 4.	<ol style="list-style-type: none">1. Plan i izmjene plana javnih nabavki sačinjavati tako da odražavaju realne potrebe za nabavkom roba, usluga i radova kako bi se osigurala efikasnost i transparentnost korištenja sredstava.2. Postupke javnih nabavki provoditi u skladu sa procedurama propisanim Zakonom o javnim nabavkama u dijelu odabira pravilnog postupka nabavke i izbjegavanja dijeljenja postupaka nabavki.
16.	Rudnik uglja „Kreka“ d.o.o. Tuzla	Društvo je za usluge otkopavanja otkrivke zaključenim aneksom ugovora (5.244.750 KM) izmijenilo uslove postavljene tenderskom dokumentacijom koji se odnose na rok izvršenja usluga, a za usluge iznajmljivanja buldožera (1.584.000 KM) nije izvršena realna procjena vrijednosti nabavke u skladu sa Zakonom o javnim nabavkama (tačka 8. Izvještaja).	Kvalifikacija 4.	<ol style="list-style-type: none">1. Uskladiti Pravilnik o javnim nabavkama sa Zakonom o izmjenama i dopunama Zakona o javnim nabavkama.2. Plan i izmjene plana javnih nabavki sačinjavati tako da odražavaju realne potrebe za nabavkom roba, usluga i radova.3. Procjenjivati vrijednost nabavke u skladu sa Zakonom o javnim nabavkama.4. U slučaju neispunjavanja ugovorenih obaveza iz ugovora o javnoj nabavci koristiti ugovorene zaštitne mehanizme za nadoknadu štete.5. Preispitati opravdanost angažovanja trećih lica i iznajmljivanja mehanizacije s obzirom na to da su ove usluge u okviru redovne djelatnosti Društva, a sve s ciljem racionalizacije troškova i ostvarenja boljih poslovnih rezultata.

17.	Rudnik mrkog uglja „Đurđevik“ d.o.o.	Postupci javnih nabavki nisu provedeni u skladu sa Zakonom o javnim nabavkama u dijelu prethodne provjere tržišta prije pokretanja postupaka javnih nabavki i sačinjavanja tenderske dokumentacije, nije osigurano učešće službenika za javne nabavke i realizacija ugovorenih usluga nije u skladu sa zaključenim ugovorima. Navedeno se odnosi na nabavku usluga izvođenja rudarskih radova (78.513.021 KM) i usluga iznajmljivanja mehanizacije (1.376.897 KM) KM, koji predstavljaju poslove iz redovne djelatnosti Društva (tačka 8. Izvještaja).	Kvalifikacija 3.	<ol style="list-style-type: none">1. Pravilnik o nabavkama uskladiti sa izmjenama i dopunama Zakona o javnim nabavkama.2. Vršiti prethodnu provjeru tržišta prije pokretanja postupka nabavke i o tome sačiniti pismenu zabilješku.3. Osigurati učešće službenika za javne nabavke u postupcima čija procijenjena vrijednost prelazi 250.000 KM4. Preispitati opravdanost angažovanja tuđe mehanizacije s obzirom na to da Društvo raspolaže odgovarajućim mehanizacijom za obavljanje navedenih poslova.5. Poštovati odredbe Zakona o javnim nabavkama u dijelu odabira pravilnog postupka nabavke i izbjegavanja dijeljenja postupka nabavki.6. Postupke javnih nabavki provoditi transparentno, na način da se osigura pravična i aktivna konkurencija, s ciljem najefikasnijeg korištenja javnih sredstava u vezi s predmetom nabavke i njegovom svrhom.
18.	Rudnik mrkog uglja „Zenica“ d.o.o. Zenica	Kod provođenja postupaka javnih nabavki roba, usluga i radova u iznosu od najmanje 400.000 KM nije vršena prethodna provjera tržišta prije pokretanja postupka nabavke i nije osigurano učešće službenika za javne nabavke u postupcima čija procijenjena vrijednost prelazi 250.000 KM. Za vrijednost nabavke u iznosu od 27.367 KM tenderska dokumentacija nije sačinjena na način da omogući aktivnu i pravičnu konkurenciju. Navedeno nije u skladu sa Zakonom o javnim nabavkama. Također, Plan javnih nabavki nije donesen u skladu sa stvarnim potrebama Društva zbog toga što svi planirani postupci nisu provedeni (tačka 7. Izvještaja).	Kvalifikacija 4.	<ol style="list-style-type: none">1. Uskladiti interne akte sa Zakonom o izmjenama i dopunama Zakona o javnim nabavkama te osigurati da u postupcima nabavki čija je procijenjena vrijednost veća od 250.000 KM učestvuje najmanje jedan službenik za javne nabavke u skladu sa Zakonom o javnim nabavkama.2. Sačiniti plan javnih nabavki vodeći računa o stvarnim potrebama Društva, tako da je detaljno i precizno predviđeno

				<p>trošenje sredstava, kako bi se osigurala transparentnost njihovog korištenja i vršiti prethodnu provjeru tržišta te o tome sačiniti pismenu zabilješku.</p> <p>3. Postupke javnih nabavki provoditi transparentno, na način da se osigura pravična i aktivna konkurencija, s ciljem najefikasnijeg korištenja javnih sredstava u vezi s predmetom nabavke i njegovom svrhom.</p>
19.	Rudnik mrkog uglja „Abid Lolić“ d.o.o. Travnik – Bila	<p>Društvo je provelo javne nabavke u iznosu od 4.213.469 KM, što je za 1.180.449 KM više od planiranog. Također, ispitivanje tržišta u svrhu pripreme nabavke, odabir odgovarajućeg postupka, objavljivanje obavještenja o nabavkama u skladu sa propisanim rokovima i angažovanje službenika za javne nabavke, kod provođenja postupaka javnih nabavki u iznosu od najmanje 2.781.720 KM, nije izvršeno u skladu sa Zakonom o javnim nabavkama (tačka 8. Izvještaja).</p>	Kvalifikacija 4.	<p>1. Dosljedno se pridržavati usvojenog plana javnih nabavki i procijenjenih vrijednosti pojedinačnih postupaka, te ga objaviti na portalu javnih nabavki u skladu sa Zakonom o javnim nabavkama.</p> <p>2. Ispitati tržište u svrhu pripreme nabavke, za nabavku istovrsne robe provesti odgovarajući postupak, vršiti objavu obavještenja o nabavkama u skladu sa propisanim rokovima, a u slučaju nabavki čija procijenjena vrijednost prelazi 250.000 KM osigurati angažman službenika za javne nabavke koji je pohađao obuku u organizaciji Agencije za javne nabavke, u skladu sa Zakonom o javnim nabavkama.</p>
20.	Rudnik mrkog uglja „Kakanj“ d.o.o. Kakanj	<p>Društvo je prilikom nabavke goriva prekoračilo ugovorene iznose za 1.144.803 KM, a usluge prevoza u iznosu od 43.735 KM vršene su bez zaključenog ugovora. Navedeno nije u skladu sa Zakonom o javnim nabavkama (tačka 8. Izvještaja).</p>	Kvalifikacija 4.	<p>1. Uskladiti Pravilnik o javnim nabavkama sa Zakonom o izmjenama i dopunama Zakona o javnim nabavkama.</p> <p>2. Nabavku goriva vršiti do visine zaključenih ugovora, a nabavke usluga prevoza radnika na gradilištu vršiti nakon provedene procedure javne nabavke i na osnovu važećeg ugovora.</p>

21.	Rudnik boksita d.o.o. Široki Brijeg	Nabava goriva, rezervnih dijelova, utovara i prijevoza rude u ukupnom iznosu od najmanje 440.388 KM vršena je bez provedenih postupaka javnih nabava i zaključenih ugovora. Osim toga, Plan javnih nabava nije sačinjen sukladno članku 17. Zakona o javnim nabavama, jer ne sadrži sve propisane elemente (točka 8. Izvješća).	Kvalifikacija 5.	<ol style="list-style-type: none">1. Plan javnih nabava sačinjavati na način da sadrži sve podatke, sukladno Zakonu o javnim nabavama i vršiti objavljivanje izvornog plana i svih njegovih izmjena i dopuna na portalu javnih nabava.2. Pravilnik o javnim nabavama uskladiti sa Zakonom o izmjenama i dopunama Zakona o javnim nabavkama, a unutarnjim aktom urediti radno mjesto službenika za javne nabave.3. Provoditi istraživanje tržišta prije pokretanja postupaka javnih nabava i objavljivati izvješća o provedenom postupku izravnog sporazuma na portalu javnih nabava sukladno Zakonu o javnim nabavama.4. Postupke nabave roba i usluga vršiti sukladno procedurama propisanim Zakonom o javnim nabavama, u cilju osiguranja transparentnosti i efikasnog korištenja javnih sredstava.5. Realizaciju ugovora vršiti sukladno odredbama zaključenih ugovora.
-----	--	---	------------------	--

3. ZAKLJUČAK

Glavni cilj Ureda je da provođenjem revizija osigura nezavisna mišljenja o izvršenju budžeta i finansijskim izvještajima, korištenju resursa i upravljanju državnom imovinom od Vlade, budžetskih i javnih institucija u Federaciji Bosne i Hercegovine.

Velika važnost pridaje se preventivnoj i informativnoj ulozi Ureda, te podizanju svijesti javnosti o utvrđenim nepravilnostima i nezakonitostima u radu javnog sektora, blagovremenim i javnim objavljivanjem svojih revizijskih nalaza. Time se unapređuje sistem prevencije korupcije i drugih nepravilnosti i jača finansijsko upravljanje i kontrola.

Javne nabavke su jedna od javnih djelatnosti koja je najpodložnija malverzacijama, prevarama i korupciji. S obzirom na to da se za javne nabavke izdvaja značajan dio novca poreznih obveznika, od javnih institucija se očekuje da ih provode transparentno i efikasno kako bi se osigurala usklađenost sa Zakonom o javnim nabavkama i odgovarajuća vrijednost za novac.

Rezultati analiza prezentovani u ovoj publikaciji pokazuju da nepravilnosti u oblasti javnih nabavki i dalje zauzimaju značajno mjesto u izvještajima finansijske revizije. Kvalifikacije za javne nabavke date su u više od pola obavljenih revizija. U odnosu na prošlu godinu došlo je do blagog porasta kvalifikacija za javne nabavke, što je utvrđeno kod subjekata koji se revidiraju svake godine, poput institucija FBiH, kao i kod preduzeća u većinskom državnom vlasništvu.

S ciljem ispunjenja svojih profesionalnih obaveza, kao vrhovna revizijska institucija, Ured za reviziju predstavlja važan dio ciklusa odgovornosti i ima zadatak da ispituje upravljanje i upotrebu javnih resursa. Revizorske izvještaje dostavlja nadležnim tužilaštvima i drugim nadležnim institucijama na daljnje postupanje. Na ovaj način, Ured za reviziju nastoji informisati javnost te ukazati na to da je potrebno sinhronizovano djelovanje svih institucija u lancu odgovornosti kako bi se osigurala vladavina zakona.

Kočnice za dobro i kvalitetno provođenje i praćenje procesa javnih nabavki, a samim tim i zaštitu javnog novca, jesu neodgovornost, nekažnjivost i slabe kontrole nad praćenjem realizacije potpisanih ugovora.

Ured za reviziju će nastaviti kroz svoj rad ukazivati na nepravilnosti i obavještavati o tome nadležne institucije i javnost. Jedino transparentnim i odgovornim upravljanjem javnim sredstvima mogu se osigurati napredak i bolji uslovi za život, i spriječiti da se javna sredstva koriste kao svoja, a čuvaju kao tuđa.

4. PRILOZI

Prilog 1. Uporedni pregled kvalifikovanih nepravilnosti u javnim nabavkama za 2022. i 2023. godinu

Prilog 2. Lista podzakonskih akata usvojenih na osnovu Zakona o javnim nabavkama („Službeni glasnik BiH“, broj 39/14, 59/22 i 50/24)

Naziv akta	Donosilac	Predmet	Objavljen
Pravila o postupku registracije korisnika na Portalu JN BiH	AJN BiH	Uređuju postupak registracije, aktivacije, kao i deaktivacije korisnika na Portalu JN BiH	(„Službeni glasnik BiH“, broj 30/23)
Pravilnik o postupku dodjele ugovora o uslugama iz Aneksa II ZJN-a	Vijeće ministara BiH	Propisuje način provođenja postupka JN društvenih i drugih posebnih usluga iz Aneksa II ZJN-a	(„Službeni glasnik BiH“, broj 2/23)
Pravilnik o uslovima i načinu korištenja e-aukcije	Vijeće ministara BiH	Uređuje uslove i način korištenja e-aukcije u postupku dodjele ugovora o JN	(„Službeni glasnik BiH“, broj 80/23)
Pravilnik o praćenju postupaka JN	Vijeće ministara BiH	Definira sistem praćenja primjene ZJN-a i podzakonskih akata u BiH	(„Službeni glasnik BiH“, broj 72/16)
Pravilnik o postupku dodjele ugovora u području odbrane i sigurnosti	Vijeće ministara BiH	Uređuje definicije, zahtjeve, uslove i procedure koji se odnose na dodjelu ugovora u području odbrane i sigurnosti	(„Službeni glasnik BiH“, broj 60/15)
Pravilnik sa popisom ugovornih organa po kategorijama koji su obavezni primjenjivati ZJN	AJN BiH	Definira ugovorne organe i kategorije ugovornih organa obaveznih da primjenjuju ZJN	(„Službeni glasnik BiH“, broj 21/15)
Pravilnik o provođenju zajedničke nabavke, centralizovane nabavke i uspostavljanju centralnog nabavnog organa	Vijeće ministara BiH	Uređuje način i uslove organiziranja postupaka JN za dva ili više ugovornih organa i uslove za uspostavljanje centralnog ugovornog organa	(„Službeni glasnik BiH“, broj 29/24)
Pravilnik o formi garancije za ozbiljnost ponude i izvršenje ugovora	AJN BiH	Definira oblik i način dostavljanja garancija predviđenih ZJN	(„Službeni glasnik BiH“, broj 90/14)
Pravilnik o uspostavljanju i radu komisije za nabavke	Vijeće ministara BiH	Uređuje pitanja vezana za uspostavljanje i rad komisije za nabavke	(„Službeni glasnik BiH“, broj 103/14, 49/23)
Pravilnik o obuci službenika za JN	Vijeće ministara BiH	Propisuje način organiziranja i održavanja obuka i način provođenja provjere znanja za službenike za JN	(„Službeni glasnik BiH“, broj 8/18 i 31/23)
Pravilnik o obuci ovlaštenih predavača	Vijeće ministara BiH	Propisuje način organiziranja i provođenja obuke i usavršavanja za ovlaštene predavače i uslove za izdavanje i obnavljanje certifikata ovlaštenog predavača	(„Službeni glasnik BiH“, broj 62/15)

Rukovodstvo Ureda

Dževad Nekić – generalni revizor

Dragan Kolobarić – zamjenik generalnog revizora

Priprema

Sektor za razvoj, metodologiju i upravljanje kvalitetom

Rukovoditeljica Sektora za razvoj, metodologiju i upravljanje kvalitetom

Mia Buljubašić

Lektura

Šejla Hukara

URED ZA REVIZIJU INSTITUCIJA U FEDERACIJI BIH

71 000 Sarajevo
Ul. Ložionička br. 3
Bosna i Hercegovina

Tel.

+387 (0) 33 723 550

Fax

+387 (0) 33 716 400

E-mail

vrifbih@vrifbih.ba

Web

www.vrifbih.ba